

Naročnina

za državo SHS:

na mesec Din 20
za pol leta 120
za celo leto 240

za inozemstvo:

mesečno Din 30

Sobotna izdaja:

celoletno

v Jugoslaviji Din 40

v inozemstvu 60

SLOVENEK

Cene inseratov:

Enostolpna petlinna vrsta
malih oglasov po Din 1-50 in
Din 2-; večji oglas nad
45 mm višine po Din 2-50,
veliki po Din 3- in 4-;
oglas v uredniškem delu
vrstica po Din 6-.

Pri večjem naročilu popust.

Izhaja vsak dan izvenredno
ponedeljka in dneva po
prazniku ob 4. uri jutraj.

Poština plačana v gotovini.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6/III. Rokopisi
se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne spre-
jemajo. Uredništvu telefon 30, upravništva 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Cekovni račun:
Ljubljana 10.650 in 10.349 (za inserate) Sara-
jevo 7.565, Zagreb 39.911, Praga in Dunaj 24.797.

Misijoni.

Cerkev praznuje danes god sv. Treh kraljev ali modrijanov, ki so prišli iz daljnega vzhoda v Betlehem iskat novorojenega kralja. Simbol so onih neštetih poganških narodov, ki so stoletja in stoletja prihajali h Kristusu in sprejeli njegovo vero. Zato praznuje Cerkev ta dan kot misijonski praznik in vabi vernike širom sveta, da ji pomagajo pri njenem misijonskem klicu. Po svetovni vojni se pa cerkev bolj kot kdaj zaveda svojega misijonskega poklica, kajti cerkev čuti, da je napočila odločilna doba za duševno preobrazbo sveta. Zakaj?

Verska svoboda je zavladala vsepovsodi. Anglija in Francija, ki sta si razdelili Afriko in južno Azijo, odpirate prosto pot misijonarjem v vse svoje kolonije. Kitajska in Japonska se hočeta modernizirati in kot članici Društva narodov izvajata tudi načelo verske svobode.

Moderne prometne zveze se širijo z mrzlično hitrico po vseh doslej neciviliziranih in na pol civiliziranih deželah. Kjer so pred 40 leti bili pragozdovi v osrčju Afrike, so danes železnice in ceste. Pred 50 leti je šele Livigstone razkril v pragozdovih velikanski slap Zambezi, danes je napolnjena preko njega železnica in v bližini je nastalo novo mesto Livingstone. Nove ceste so zgrajene po Afriki, Indiji, Kitajski in avtomobili švigajo semtertja ter so žive priče »evropeizacije« doslej nepoznatih kontinentov.

Moderna civilizacija prihaja po teh železnicah in cestah med narode. Vsepovsodi nastajajo šole; industrijska podjetja, tovarne; časopise se širi, zamorci in Mongoli so se naučili sukati evropska orodja in orožja.

Ob koncu XX. stoletja ne bo več »divjih narodov« in v polnu preteklih stoletij sanjajočih lertargičnih Indijcev in Kitajcev. Tam bo novo življenje, lotila se bo teh narodov mrzlična nervoznost modernega obrata, ki stoji v znaku elektrike, motorja in zrakoplova.

Vprašanje pa nastane: kaj bodo ti narodi verovali, kaj bodo ljubili, kaj bodo molili, kakšno versko sankcijo bodo dali svoji bodoči morali? Jasno je, da se bodo fetiš iz kamna in lesa zdobili v prah ob pohodu evropske kulture. Vera Indijcev v nešteta prerodenja človeka, njihove kaste, ki so zasnovane na napačni veri: vse to bo razevitu šolstva in kulture polagoma izginilo. Vprašanje pa je, kam se bodo milijonske mase afrikanških zamorcev in Azijatov orientirale, ko se bodo zgrudili njihovi fetiš in maliki v prah? Bodo li sprejeli Kristusa in njegovo vero ali bodo zapadle izlumu in modernemu ateizmu? Vnel se je že idejni boj, ki polagoma zavzema gigantske dimenzije: boj za krščansko ali protikrščansko kulturo.

Katoliška cerkev je z božjim inštitutom pregledala ves položaj. »Zdaj velja: Dum in altum«, je izjavil Benedikt XV. v svoji misijonski encikliki »Maximum illud«: »Ven v globino! l. 1919! Vsi katoliški narodi na plan, to je sedaj parola katoliške cerkve.

Treba je izpolniti vrzeli, ki so nastale v vrstah misijonarjev med vojno, treba je poslati tisoče in tisoče misijonarjev na misijonsko polje, treba je ustanavljati šole, izdajati časopise itd. Ta klic je našel odmev pri vseh narodih. Po vseh deželah se zbirajo duhovniki, učitelji, izobraženci, akademiki, vsi sloji ljudstva v nova misijonska društva. Ustanavljajo se nova misijonska, izdajajo se novi misijonski listi, prirejajo se misijonski tečaji.

V vrsto teh misijonskih narodov hočemo stopiti tudi mi Slovenci! Zato pozdravljamo z velikim veseljem prvo slovenski misijonski tečaj, ki se danes otvori. Na tečaju se hočemo posvetovati, kako hočemo sodelovati pri velikem misijonskem gibanju.

Tu se moramo čutiti Slovenci kot del one velike evropske krščanske vzajemnosti, ki ima isto stoletno krščansko tradicijo, iste moralne in etične ideale. Gre za to, da sodelujemo pri največjem kulturnem delu svetovne zgodovine, pri pokristjanjenju ene milijarde ljudi v Afriki in Aziji.

Gorje Evropi in naši kulturi, če bi se emancipacija Afrike in Azije od evropske

Borba za malo antanto.

POMEN MALE ANTANTE. — NACRT ZA SEVERNO MALO ANTANTO S POLJSKO IN BALTIŠKIMI DRŽAVAMI — FRANCOSKA ALI ANGLEŠKA ORIENTACIJA?

Belgrad, 5. jan. (Izv.) V ministertvu za zunanje zadeve se stalno vrše seje višjih uradnikov, ki pretresajo vsa vprašanja, ki pridejo na dnevni red sestanka male antante. Obenem se vrše vsak dan posvetovanja poslanikov Češkoslovaške in Romunije z dr. Ninčičem, oziroma njegovim pomočnikom Panta Gavrilovićem. Prva konferenca vseh treh zunanjih ministrov male antante se bo vršila 9. januarja. Mnogo se razpravlja o tem, ali bo tem konferencam prisostvoval tudi tukajšnji poljski poslanik Okenski. V kolikor smo poučeni od zanesljive strani, poslanik Okenski doslej ni dobil od svoje vlade nobenih navodil, vendar je verjetno, da bo prisostvoval vsaj onemu delu konference, kjer se bodo razpravljala vprašanja obnovitve odnosov z Rusijo in vprašanje odnosov do Francije in Anglije. Kakor je namreč znano, je Poljska že priznala sovjetsko Rusijo in ima s Francijo slično pogodbo kakor Češkoslovaška ter je od Francije dobila posojilo za oboroževanje kakor naša država. Te njene ozke zveze s Francijo jo seveda približujejo mali antanti v toliki meri, kakor da bi bila faktično član te zveze. Z ozirom na tako stanje stvari je verjetno, da Poljska ne bo direktno vstopila v malo antanto, pač pa bo skušala z baltičskimi državami tvoriti slično zvezo, nekako novo malo antanto. Taka nova mala antanta tudi veliko bolj ugaja francoskim interesom, kajti v takem slučaju bi mela vse okvirne države Nemčije za seboj. Obe mali antanti bi seveda stali v najožji zvezi. O taki grupaciji je bilo govora že na sinajski konferenci male antante, kjer se je konstatiralo, da je boljše stvoriti nove zveze, kakor pa razširjati obstoječo malo antanto, to pa z ozirom na različne specialne interese posameznih držav. Mala antanta je bila osnovana predvsem proti Madžarski, ki tvori skupno nevarnost za Češkoslovaško, Jugoslavijo in Romunijo. Severna mala antanta pa naj bi bila nekak obrambni zid proti sovjetski Rusiji za event. resnega konflikta med Francijo in Nemčijo. Mogoče je, da v to severno malo antanto vstopi tudi Romunija, ako bi se zveza med obema antantama še bolj učvrstila.

Razmerje Poljske do male antante.

Varšava, 5. jan. (Izv.) Inozemsko časopisje je različno komentiralo odnose Poljske napram mali antanti, posebno pa stališče Poljske napram sestanku male antante v Belgradu. Poljska ni član male antante, toda jo z njo veže zveza z Romunijo in iskreno razmerje do kraljevine SHS, ki se je ufrdilo po nedavno sklenjeni trgovinski pogodbi in po več drugih momentih, ki skupno zanimajo te države. Poleg tega ima skupno nastopanje Poljske z malo antanto do gotove meje že svojo zgodovino, ker smo že imeli dokaze koristi takega

Vse to so seveda načrti francoske diplomacije. Proti temu pa z vso silo dela Anglija, ki z ozirom na to očividno protizira zvezo Bolgarije, Mažarske in Turčije. Ali bo zmagalo francosko stališče, je precej dvomljivo, kajti zelo nesigurna je Romunija in tudi Čehi si že perejo roke in se izgovarjajo napram Angliji. Z ozirom na tako stanje stvari se je ponekod zelo poudarjalo, da bi znal belgrajski sestanek biti sploh zadnji sestanek male antante.

PROGRAM ZA KONFERENC MALE ANTANTE.

Belgrad, 5. jan. (Izv.) V zunanjem ministertvu so izdelali za konferenco male antante natančen program, ki obsega ureitev vseh priredb in sej od 8. do 12. januarja. 8. januarja pride v Belgrad romunski zunanji minister Duca. Tega bo na kolodvoru sprejel dr. Ninčič. Za ministra Duca in njegovo spremstvo je pripravljena nastanitev v hotelu »Palace«. V istem hotelu bo nastanjen tudi češki zunanji minister dr. Beneš, ki pride s svojimi uradniki v Belgrad 9. januarja. Tega dne se vrši popoldne ob 4. uri prva konferenca, na kateri predloži dr. Ninčič delovni program. Dne 10. januarja bo ob 10. popoldne uradna otvoritev konference, ki se bo nadaljevala istega dne ob 4. popoldne in pa 11. januarja ob 10. popoldne in zopet ob 4. popoldne. Zaključna seja se vrši 12. januarja. — Slavnostnih prireditev bo pri tej priliki lepo število. Tako priredi 9. januarja dr. Ninčič na čast romunski in češki delegaciji v »Palace«-hotelu intimen obed, zvečer pa bo veliki dvorni ples povodom rojstnega dne kraljice Marije. 10. januarja priredi Pašić velik obed v »Grand«-hotelu, večerjo pa naše zunanje ministertvo v »Palace«-hotelu; po večerji pa bo istotam velika soareja. Dne 11. januarja bo svečan obed na dvoru, večerja pa na stanovanju Nikole Pašića. Po večerji gala-predstava v gledališču. 12. januarja priredi udeležnikom za slovo predsednik narodne skupščine Lj. Jovanović obed v hotelu »Srbski kralj«.

skupnega dela na konferenci v Genovi, Hagu in Ženevi. Lahko se smatra, da bo tako sodelovanje na mednarodnem poprišču v obrambo skupnih interesov, kakor n. pr. v Društvu narodov, tudi v bodoče se nadaljevalo in da bo tudi nadalje rodilo koristne rezultate. Francosko-češko konvencijo smatra Poljska za novo jamstvo za udritev razmer v osrednji Evropi kakor tudi v delokrogu, ki Poljsko neposredno zanima. Kakor mala antanta, tako se trudi tudi Poljska, da vzdrži mir v Evropi in da se obstoječe pogodbe spoštujejo.

Angleške skrbi.

FRANCOSKO-ČEŠKA POGODBA. — UPLIV FRANCIE V EVROPSKI POLITIKI.

London, 5. jan. (Izv.) Francosko-češko zvezo angleško časopisje še vedno jako ostro kritizira. Češka vlada si sicer prizadeva z raznimi izjavami in pojasnili omiliti prvi neugodni vtis objave te zveze na angleško javnost, toda brez posebnega uspeha. Zanimiva je izjava, ki jo je priobčil »Manchester Guardian« iz češkega izvora. Tam stoji: »Besedilo nove pogodbe bo popolnoma ovrlo angleško kritiko. Besedila zaenkrat še ni mogoče objaviti, ker še niso vse točke

ga političnega upliva, ki se že pripravlja, vršila v znamenju boja proti krščansko-evropski kulturi sploh. Vsi torej, ki vživamo dobrote krščanske civilizacije, smo dolžni, braniti jo in širiti.

Slovenci, pridite na I. slovenski misijonski tečaj!

izdelane, lahko pa kljub temu trdimo, da bo besedilo pogodbe vse presenetilo, ker pomenja začetek pogodb popolnoma nove vrste. Pogodba ne veže Češke na Francijo niti v slučaju defenzivne vojske, pač pa je to prvi poskus pogodbe v duhu Lige narodov.

Pariz, 5. jan. (Izv.) V uvodnem članku ugotavlja »Temps«, da je nedavno Anglija poskušala Češko in Belgijo ločiti od Francije in da je Češki obljubila, da v slučaju vojne z Nemčijo angleško brodovje takoj zasede Hamburg.

London, 5. jan. (Izv.) »Times« naglašajo v uvodnem članku nujno potrebo čvrstejših in odločnejših angleških zunanje politike. Svojo zahtevo utemeljuje list s trditvijo, da se utegne Nemčija pobotati s Francijo tudi brez sodelovanja Anglije, in pa z dejstvom francosko-češke zveze,

Program

makedonstvujuših.

IZJAVA TODOROVA ALEKSANDROVA.

London, 5. jan. (Izv.) »Times« priobčujejo dolg intervju svojega dopisnika s Todorom Aleksandrovim. Aleksandrov je izjavil, da je njegov cilj razglasitev avtonomne Makedonije s prestolico v Solunu. Kajti Makedonci ne želijo, da bi bili pod upravo Srbov, Grkov niti Bolgarov. Avtonomijo je nemogoče doseči mirnim potom, radi tega je neobhodno potrebna oborožena borba. On trdi, da v Makedoniji lahko mobilizira 150.000 ljudi, od katerih se sedaj samo nekoliko tisoč komitašev nahaja pod orožjem. V slučaju vstaje bi iz Bolgarije prišlo na pomoč nekaj deset tisoč Makedoncev. Toda v sedanjem trenutku revolucija ni primerna in Aleksandrov veruje, da bo prišlo do nje takrat, ko se upro Hrvati, Slovenci in Črnogorci skupno z Makedonci proti Srbom. Aleksandrov smatra kompromis makedonske organizacije s srbsko oblastjo za nemogoče, ker belgrajska vlada dela na uničenju Makedoncev. Aleksandrov ne upa na nobeno pomoč iz tujine in veruje v uspeh makedonskega pokreta v zvezi z narodnostni kraljevine SHS. Aleksandrov je nadalje izjavil, da bi pristal na to, da sedanji položaj Makedonije preiščejo odposlanci velikih držav ali Lige narodov. Če avtonomija ne bi bila možna, bi Aleksandrov in njegova organizacija pristali na protektorat kakšne velesile, predvsem Anglije. Aleksandrov izjavlja, da njegova organizacija ni odgovorna za uboj Stamboliškega. Na koncu je Aleksandrov obrazložil ustrojstvo in delo organizacije doma in v tujini in trdil, da organizacija vrši dobro delo z vzpostavljanjem reda in javne varnosti v Makedoniji in varuje pravice prebivalstva neglede na srbske oblasti, ki so brez vsake moči in avtoritete (!). Po njegovih izjavah predstavlja makedonska organizacija vse prebivalstvo, a prebivalstvo organizacije. Organizacija ima poleg tega neoficijalne predstavnike v Sofiji, Carigradu, Budimpešti in drugih prestolicah. Njeno geslo je: »Makedonija Makedoncem!« — Značilno je, da je angleški list, kojega zveze z zunanjim uradom so znane, to izjavo priobčil na odličnem mestu.

Pogoji za ustvaritev opoziciionalnega bloka.

Zagreb, 5. jan. (Izv.) Vprašanje ustanovitve edinstvenega opoziciionalnega bloka pozdravljajo vsi zagrebski politični krogi zelo simpatično, v kolikor jim je ležeče na tem, da čimprej pade sedanji radikalni režim. Tudi med člani HRSS jih je mnogo, ki uvidevajo potrebo takega bloka, ki bi na podlagi natančno izdelanega načrta določil vse modalitete za strmoglavljenje Pašićeve vlade, in ravno tako uvidevajo potrebo, da tudi HRSS s svojimi somišljeniki aktivno sodeluje pri tem in stopi v to svrhu v zvezo s svojimi prijatelji. Ugleden član HRSS je vašemu dopisniku tozadevno izjavil: Za ustvaritev opoziciionalnega bloka čutimo vsi dobro voljo. Ne gre le za to, da sedanja vlada pade, ampak gre za program, na podlagi katerega bi se po padcu vlade moglo rešiti hrvatsko vprašanje. O tem se bomo posvetovali s svojimi somišljeniki in s svojimi prijatelji.

FLASKO ZEMLJORADNIKOV.

Zagreb, 5. jan. (Izv.) Povodcem bivane srbskih zemljoradniških zastopnikov Vojke Lazića in Dimitrijevića v Zagrebu se ni vršila le konferenca zemljoradnikov, ampak sta oba srbska odposlanca stopila tudi v stike z vodstvom HRSS. S temi so se pogovarjali o pogojih za eventualno sodelovanje. Neleteli pa so slabo, ker so Radićevci zemljoradnikom dali precej hrena pod nos zaradi držanja zemljoradnikov v parlamentu. Izgleda, da so srbski zemljoradniki poskusili svojo srečo pri HRSS le zaradi tega, da bi prikrili svoj popoln neuspeh glede Hrvatske na konferenci zemljoradnikov.

NAMEN REDUKCII.

Belgrad, 5. jan. (Izv.) Javili smo že o redukciji uradništva, ki se bo glasom

izjav članov vlade v kratkem izvršila, da bi vlada lahko nastavila zopet nove režimske agitatorje na izpraznjena mesta. Tako bo v notranjem ministristvu od celokupnega števila tega rezora reduciranih približno 10 odstotkov. V tem resoru je nekaj nad 7700 uradnikov, reduciranih bo torej približno 800. Na Slovenijo odpade 67 uradnikov ali nekako 6% vseh teh uradnikov v Sloveniji. V drugih ministrstvih še niso povsem razčistili tega vprašanja. Po dosedanjih ugotovitvah bo v pravosodnem ministristvu reduciranih 350, v ministristvu za vere pa 110 uradnikov od 400.

PRINC JURIJ PIŠE SPOMIN.

Belgrad, 5. jan. (Izv.) V Belgradu je došel kraljevič Jurij. Kakor se doznava, bo ostal v Belgradu dalje časa in sicer v svrhu, da konča svoje memoire. Ta memoire bo izdal večji ameriški list, s katerim je že sklenil tozadevno pogodbo in mu bo plačal za besedo 50 centov.

Pogajanja med Zanello in Giardinom.

Belgrad, 5. jan. (Izv.) V dobri poučenih krogih se je nocoj govorilo, da se je reški guverner Giardin začel pogajati s predsednikom reške konstituante Zanello. Ta sestaja se z oficejnega mesta sedaj še dementira, ker so pač že dobro znane dosedanje tesne zveze Zanelle z našo vlado. V slučaju teh direktnih pogajanj, bi namreč stopilo reško vprašanje v povsem novo fazo in bi rezultat teh pogajanj znatno škodoval našim interesom glede Reke.

Angleške pomorske vaje v Sredozemskem morju.

Rim, 5. jan. (Izv.) Tekom tega meseca so imelo angleško vojno brodovje v Sredozemskem morju velike vaje. Pri teh vajah bodo sodelovali tudi oddečki italijanske in španske vojne mornarice.

Venizelos za plebiscit.

Atene, 5. jan. (Izv.) Venizelos je davi obiskal regenta. Dopoldne je konferiral z voditelji političnih strank. Snoči se je na čast vrnitvi Venizela vršil svečani diner, na katerem je Venizelos, odgovarjajoč na zdravico Gonatas, najprej izrazil svoje občudovanje med velikim delom, ki ga je izvršila grško revolucionarna vlada. Govoreč o notranjem položaju Grške je Venizelos izjavil, da se je vrnil v domovino zato, ker ni mogel odreči svoje pomoči v težkih urah, in da bo ostal tako dolgo, dokler bo njegova navzočnost potrebna. Povdaril pa je, da je njegova navzočnost samo začasna. »Ostali bom«, je dejal »tako dolgo, dokler ne dosežem cilja, za katerim težim.« V nadaljnjem govoru je Venizelos dejal, da je s svojim prihodom hotel napraviti konec državljanski vojni. On ne zahteva mnogo, a v nobenem slučaju ne zahteva česa nemogočega. Vsi Grki morajo spoštovati voljo naroda in nikdar ne smejo delati zlorab, ako so na vladi.

Venizelos je imel daljše konference z voditelji liberalne, republikansko-liberalne in čisto republikanske stranke. Njegovo stališče glede kralja je sledeče: kralj se nahaja na dopustu, a dinastija ni odstavljena; on priznava, da je potrebno, da kralj ostane izven države, dokler se narod svobodno ne izjavi o bodočem režimu, kar se mora zgoditi v najkrajšem času s plebiscitom. Plebiscit naj reši sledeča vprašanja: 1. za ali proti sedanji dinastiji, 2. za kraljevino ali za republiko. Ako se narod iz-

javi za sedanjo dinastijo, se bo kralj Jurij vrnil; ako se izjavi za kraljevino, a proti dinastiji, si bo grška poslala novega kralja. Ako se izjavi za republiko, bo parlament določil obliko novega režima.

NOVI KANDIDAT ZA PREDSEDNIŠTVO V S. A.

Cleveland, 5. jan. (Izv.) Senator Hiram Johnson je naznanil svojo kandidaturo za predsedništvo. Johnson pripada republikanski stranki. V svojem prvem govoru v Ohiju je silno napadel sedanjo vlado.

ITALIJANSKI PRORAČUN.

Rim, 5. jan. (Izv.) Državni dohodki za leto 1923-24 so preračunani na 18 milijard, izdatki pa na 21 milijard lir.

ZIMA V ITALIJI.

Rim, 5. jan. (Izv.) V Rimu je zapadel sneg 40 cm na debelo. V Abruzzih je sneg nagnal volkove v bližino vasi. — V vasi Aquila so volkovi raztrgali nekega berača.

POVODENJ V PETROGRADU.

Berlin, 5. jan. (Izv.) V Petrogradu je nastopila silna povodenj, kakršne še ne pomnijo.

FIZIOLOG HAMBURGER +

Göttingen, 5. jan. (Izv.) Znameniti fiziolog profesor Hamburger je umrl.

Dr. Ninčič o nalogah male antante.

Z ozirom na konferenco državnikov Male antante, ki se bo vršila prihodnji teden v Belgradu, je izjavil dr. Ninčič sodelavniku »Matina«: »Konferenca Male antante se bo bavila s političnim položajem v Evropi in zlasti z reparacijskim vprašanjem. V tem vprašanju jugoslovanska vlada svojega stališča ni spremenila. Dalje se bo konferenca bavila z vprašanjem mednarodnega posojila za Ogrsko. V tem vprašanju so vse države Male antante solidarne. One se ne bodo protivile gospodarski obnovi Ogrske, zahtevajo pa garancije za izpolnitev določb trianonskega miru. Končno bo konferenca razpravljala o stališču Male antante do Rusije. V tem oziru se bo postavila na stališče, da se države Male antante ne bodo umešavale v notranje ruske zadeve, da pa isto zahtevajo od Rusije.«

Iz zunanje politike.

* Anglija in jugovzhodne države Evrope. General Thomson, ki je priobčil v »Observer« 9 člankov o političnem in gospodarskem položaju na Balkanu, zaključuje serijo svojih razprav, posnemajoč svoje rezultate. Gospodarski položaj Jugoslavije, Romunije, Bolgarije in Ogrske je kljub naravnemu bogastvu teh dežel težak. Najbolj so trpele vsled vojske srbske dežele, ki potrebujejo za razvoj svoje industrije in vzpostavitev prometnih sredstev najmanj 20 let miru, ako pa jim ne pride na pomoč inozemski kapital, tudi 50 let. Romuniji preti denarna kriza, ki vsled važnega položaja te dežele lahko ima usodne posledice za Poljsko, Ogrsko in Češkoslovaško. Ogrska bo sploh nehala biti gospodarski faktor srednje Evrope, ako ji zavezniki ne pridejo na pomoč. Pisatelj označuje kot eno največjih napak britanske politike, da noče v teh deželah ničesar investirati. In vendar bi za vzpostavitev in gospodarski napredek teh dežel zadostovalo 20 milijonov funtov šterlingov, to je toliko, kolikor Anglija troši na podporah za svoje brezposelno prebivalstvo ali kolikor je Francija posodila Poljski, Romuniji in Jugoslaviji za oboroževalne namene. Thomson graja tudi pasivnost angleških privatnikov, ki balkanskim deže-

lam ne zaupajo in iščejo prefranih garancij za investicije. Opozarja na veliko naraščanje prebivalstva v jugovzhodnih deželah; v teku ene generacije se n. pr. prebivalstvo v Jugoslaviji podvoji. Thomson predlaga Angležem, kako zaupanje teh narodov v Anglijo čezdaljebolj upada. Vzrok vidi v angleški politiki. Ta se gradi na načelu, da vsled trpljenja in škode poražencev lahko nastane dobiček za zmagovalce in nevtalce. Toda ta politika, pravi Thomson, je lahko veljala za časov Pitta, danes pa je nesrečna enega naroda nesreča vseh ostalih. Ogromna večina angleškega delovnega ljudstva tako misli in terja konec dosedanjih diplomatskih načel in metod. Britanska moč ne more počivati več na proslulem balance of power, na mehničnem ravnotežju sil, ampak na mednarodni solidarnosti. Le tako se odpro zopet Angliji, koje mosti sloni na tem, da je delavnica za ves svet, svetovni trg, ki je danes uničen.

* Irska se je zelo pomirila in se čezdaljebolj konsolidira. Teror je ponehal, prometne zveze se vzpostavljajo, vlada se pa okreplja. Opozicija v parlamentu ima 30 odstotkov mandatov. Vlada je najela veliko notranje posojilo.

* Labour Party kljub vsem prizadevanjem visoke finance prevzame v kratkem vlado. Macdonald ima listo ministrov že pripravljeno. Drugo vprašanje je, kako dolgo se mu bo posrečilo vladati. Voditelj liberalne stranke, Asquit, je zamislil sledeči načrt: Po nekaj mesecih bo delavska vlada prisiljena kralja zaprositi, da zbornico razpusti in razpiše nove volitve, ker v izvestnih vprašanjih notranje politike ne bo dobila podpore. Kralj naj pa razpust odkloni, nakar se bo vlada poverila liberalcem, oziroma Asquitu. Toda ta načrt se bo izjalovil, ker so konservativci odločno proti tej kombinaciji. Na ta način bi se namreč krona vplela v strankarsko borbo in delavske mase bi imele pravico smatrati krono za zavzelec kapitalizma. Konservativci so mnenja, da bo Macdonald vladal do poletja, najkasneje pa do jeseni. Dobil bo podporo večine parlamenta zlasti v zunanje-političnih zadevah, predvsem kar se tiče vzpostavitev odnošajev z Rusijo, tembolj ker Macdonald vztraja na starem pogoju vseh angleških vlad, da morajo sovjeti priznati svoje pred- in medvojne dolge. Lahko bo kaj storil tudi za sanacijo Evrope, toda z ozirom na Nemčijo proti opoziciji Francije ne bo veliko uspel, kar on sam dobro ve. Kakor hitro pa se bo lotil večjih notranje-političnih eksperimentov, kar bo uže sprico levega krila svoje stranke moral, bo izgubil podporo parlamenta, kar ga bo primoralo do razpusta zbornice in novih volitev. Te so neizogibne in morajo privedi do tega, da bo Anglijo vladal zopet dvostrankarski sistem, kajti trostrankarskega sistema angleško javno življenje ne prenese. — Tako računajo konservativci, ki se od novih volitev nadejajo poraza liberalcev.

* Pri volitvah v Indiji, kjer se je zdaj prvič vršilo glasovanje v parlament in deželne zbornice od strani vseh strank, neizvemošči »svarajiste«, to je Ghandijeve pristaje, ki so se leta 1920. abstinirali, — so dobili svarajisti, ki so skrajni ekstremisti, po dosedaj znanih rezultatih 41 mandatov od 91 v parlamentu in 208 od 637 v deželnih zborih. Seveda obstajajo te korporacije še iz članov, ki jih imenuje angleška indska vlada, vendar pa bo imela le-ta v vseh indskih avtonomnih zastopih proti sebi mogočno opozicijo, če ne večino, ker bodo tudi zmerno-liberalni Indci mnogokrat šli skupaj z ghandisti. Predsedstvo avtonomne vlade je ponudila angleška indska vlada voditeljem svarajistov, ki pa mandata niso sprejeli, ampak čakajo na sklepe indskega nacionalnega kongresa (ki se je med tem

že vršil, ne da bi bili njegovi sklepi tozadevno že znani). Zaenkrat je angleška vlada pripravljena na koncesijo, da državni tajnik za Indijo, oziroma londonski kabinet, ne bi imel ničesar govoriti v zadevah, v katerih bi se indska centralna vlada in avtonomna vlada Indcev sporazumeli. Zdi se pa, da bo angleška vlada, če pride na krnilo delavska stranka, Indiji dala popolni home rule.

* Krizo doživlja zadnje čase boljševiska stranka v Rusiji. Svoj izvor ima v težnji velikega dela pristašev po večjem demokratizmu v stranki in v sovjetski upravi sploh. Na vsak način je opozicija v boljševiskih vrstah zelo narastla. V njo je zapleten predvsem Trockij; natančnejši podatki pa o njegovi vlogi manjkajo. Vendar angleški listi sodijo, da ta kriza ne bo oslabilila boljševiške stranke ne režima, ki je bolj trden kot le kdaj, pač pa se utegne čezdaljebolj prilagodevati razmeram. Upi reacionarjev so slejkoprej jalovi.

* Tekmovanje za naklonjenost Rusije. Odkar so volitve na Angleškem pripomogle angleški delavski stranki do zmage, se je začelo splošno tekmovalje za naklonjenost Rusije, seveda ne toliko iz idealnih razlogov in iz ljubezni do sovjetske države, ampak iz strahu, da Anglija drugih držav ne prehiti. Tako pravijo, da ima tudi francosko-češka zveza za Francoze med drugim namen, da bi Francija preko Prage prišla v stik z Rusijo. Tudi Mussolini ne drži rok križem in s Poincaréjem kar tekmuje, kdo bo prvi sklenil zvezo z Rusijo. Do te tekme za rusko naklonjenost pa je Evropa nagnala industrijska kriza in lakota.

Dr. Joža Glonar:

»The Slavonic Review«.

Angleška slavistična revija, ki nosi ta naslov, je z decembrsko številko L 1923. že v sredi svojega drugega letnika. Nje bogata vsebina zasluži, da se vsaj mimogrede ozremo na njo.

V uvodniku piše znameniti moskovski jurist B. Maklakov, član tretje in četrte dume in v L 1917. ruski poslanik v Parizu, o kmetskem vprašanju in revoluciji v Rusiji. O liberalni struji v Rusiji v L 1891. do 1905. piše F. Rodičev, ki je bil sam eden najznamenitejših voditeljev v tem gibanju, član v vseh štirih dumah in za časa provizorične vlade L 1917. minister za Finsko. O nemški srednjeveški ekspanziji in postanku Avstrije piše J. W. Thompson, profesor za zgodovino na univerzi v Chicagu; pri tem se mora kajpada tudi dotakniti starejše zgodovine Slovencev in Čehov. V obširnem znanstvenem aparatu, s katerim je članek opremljen, se navaja samo nemška strokovna literatura. Nas bo še bolj zanimal članek, ki ga je napisal H. Wendel o »marksizmu in jugoslovanskem vprašanju«, kjer brani Marxa in Engelsa zoper očitek Masaryka in Škerlića, ki sta obema očitala, da sta se v svojem razmerju do slovanskih narodov pokazala vnetja germanske nacionalista in slavofobska šovinista. Wendel pravi, da sta oba bila preveč bistroglava, da bi se v svojem ocenjanju slovanskih narodov dala voditi kakim filistroznim nazorom in predsojdom pred drugimi narodi in da sta vse svoje življenje vodila oster boj proti neogermanski teoriji brutalnega nasilja. Podrobno opisuje njuno stališče do Poljakov in do caristične Rusije ter poudarja, da je njuno pojmovanje naloge južnega slovanstva in vsled tega njuno razmerje do teh narodov, ki takrat še niso dobili dovolj prilike, da bi se bili politično javno udeleževali, povzeto iz Heglove in ne Herderjeve filozofije, iz tragične usode, ki jo je revolucionarno leto 1848 vsililo Hrvatim in jih takoj

Edmund About:

Kralj gora.

Iz francoščine prestavila K. Hafner.

Naš izvrstni Kristodil je sprejel z resnično žalostjo vest o usmrtni obh konj; toda niti besedice graje ni našel za ubijalca. »Kaj hočete,« je rekel »prekrasno dobrodružnostjo, to je njih posel.« Vsi Grki so nekoliko mnenja našega gostitelja. To pa ne radi tega, ker tolovaji morda priznajo svoj rojakom in hranijo svojo strogoost za tujce; toda Grk, ki so ga njegovi bratje izropali, si misli z neko gotovo ravnodušnostjo, da denar ne bo zapustil družine. Ljudstvo gleda, kako ga izropavajo tolovaji, kot gleda priprosta žena, kako jo tepe njen mož in ga pri tem občuduje, kako dobro udari. Domači moralisti se pritožujejo čez vse pregreške, ki se godijo po deželi pravtako, kot obžaluje oče lahkomišelna dejanja, svojega sina. Na glas se jezi, a na tiem ljubi; zelo jezen bi bil njegov sin, podooben sosedomu, o katerem svet ničesar ne govori.

To je bilo tako resnično dejstvo, da so bili v dobi mojega prihoda v Atene atenski junaki istočasno šiba Atike. V salonih in kavarnah, v apotekah, kjer se zbira meščanstvo ali pri brivcih, kjer se shajajo revnejši sloji, na blatnih cestah bazarov, ob prašnem cestnem oglu Lepe Grčije, v gledališčih, pri nedeljski godbi in na cesti v Pa-

tisijo, povsod se je govorilo samo o velikem Hadži Stavrosu, se je prisegalo le pri Hadži-Stavrosu; Hadži-Stavros, nezmagljivi, Hadži-Stavros, strah orožništva, Hadži-Stavros, kralj gora! Lahko bi napravil (Bog mi odpusti) cele litanije o Hadži-Stavrosu.

Neke nedelje, ko je John Harris obedoval z nami, bilo je ravno kratek čas po njegovem dogodku, sem napeljal dobrega Kristodila na pogovor o Hadži-Stavrosu. Naš gospodar ga je v prejšnjih časih med vojsko za neodvisnost večkrat obiskoval, o času, ko je bilo tolovajstvo manj znano kot dandanes. Izpraznil je svoj kozarec santorinskega vina, pogladil svoje sive brke in pričel dolgo pripoved, katero je prekinil sempatja kak vzdihljaj. Pravil nam je o Hadži-Stavrosu, da je bil sin popa ali duhovna iz otoka Tino. Rodil se je, Bog ve, katerega leta: Grki iz onih dobrih časov niso vedeli, koliko so stari, kajti zapiski civilne uprave so iznajdba dobe propadanja. Njegov oče, ki ga je odločil za cerkev, ga je naučil brati. Ko je bil star okoli dvajset let, je potoval v Jeruzalem in je dodal svojemu imenu priimek hadži, kar pomeni romar. Ko se je Hadži-Stavros vračal domov, so ga ujeli morskimi razbojniki. Zmagovalci je odkril v njem dušne zmognosti in ga napravil iz ujetnika za mornarja. Tako se je začel bojevati proti turškim ladjam in kmalu tudi proti vsem onim, ki niso imele topov na krovu. Po preteku nekaj službenih let pa se je naveličal delati za

druge in je sklenil, da se utrdi na svoj račun. Imel ni niti ladje, niti denarja, da bi si je kupil, zato je bil prisiljen izvrševati roparstvo na suhi zemlji. Upor Grkov proti Turčiji mu je dobrodošel, da je laže v kalnem ribaril. Nikoli ni natančno vedel, ali je tolovaj ali zarotnik, ali je poveljeval tatovom ali palikarom. Njegovo sovraštvo do Turkov ga ni tako slepilo, da bi bil šel mimo grške vasi, ne da bi je videl in uplenil. Vsak denar mu je bil dober, če ga je dobil od prijateljev ali sovražnikov, od priproste tatvine ali slavnega ropa. Tako umna nepristranost je hitro pomnožila njegovo premoženje. Pastirji so hiteli pod njegov prapor, ko so zvedeli, da se pri njem lahko veliko zasluži, njegovo ime mu je pridobilo celo armado. Varstvena moč vstaja je vedela za njegova junaška dela, ne pa za njegove prihranke; v istem času so gledali vse v lepi luči. Lord Byrom mu je posvetil celo odo, pariški pesniki in govorniki so ga primerjali Epaminondi in celo ubogemu Aristidu. Za njega so vezli zastave v predmestju Saint-Germain; pošiljali so mu denarnih

* Palikari ali klefci so se pojavili na Grškem za časa grške osvobodilne vojske izpod turškega jarma. Navidezno so se borili proti Turkom, vendar pa so se začeli v glavnem z ropanjem. Niso pa napadali samo Turkov, ampak tudi domačine in druge zaveznike, ki so se takrat mudili na Grškem. Dali so se podkupiti pravtako od Turkov, kot od vsakega drugega, če so le od tega upali kaj dobička zase. Ime palikarov vsem smetnim miselnikom.

(Glasba prev.)

(Dalje sledi.)

na zapadu stigmatiziralo kot kontrarevolucionarce in iz stališča, ki so ga zavzemali južni Slovani do osovražene caristične Rusije. Članek zasluži vso pažnjo naših zgodovinarjev; deloma je to vprašanje že obravnaval M. Radošević v svoji brošuri: »Markisizem, panslavizem in jugoslavstvo«, ki je l. 1921. izšla kot ponatis iz zagrebške »Jugoslovenske knjive«. O slovaškem šolstvu poroča A. Štefánek, ki je od l. 1918. naprej bil v veliki meri udeležen pri njegovi reorganizaciji.

Naše politike pa bo v največji meri zanimal članek o centralizmu in avtonomiji v Jugoslaviji, ki ga je napisal Fr. Šuklje in v katerem obe smeri precej obširno in podrobno opisuje. Veliki dogodki so nas zadeli nepripravljene in ko je razpadla Avstrija, je bilo vse samo veselje in rožnat optimizem. Tako smo glasovali za ujedinjenje z Belgradom in popolno absorpcijo, ne da bi se bili kakorkoli domenili o tem, kako si hočejo te vendar tako različne skupine urediti svoje skupno življenje. V splošnem navdušenju se ni mogel čuti glas, ki je klical: clara pacta, boni amici. Tako je prišlo do centralizma. Jasno pa je, da je centralizem v katerikoli obliki za Jugoslavijo zadnja, možna oblika vlade. Zanj je prvi pogoj izkušena, vseskozi kvalificirana in poštena birokracija, torej reč, ki je na Hrvatskem in v Srbiji kratkoročno ni. Vsi notranji razpori in naše notranjepolitične težave izhajajo iz različnosti posameznih delov države, ki se nasilne natezajo na eno kopito. Na kratko izčrpati bogato vsebino tega članka je kratkoročno nemogoče; dobro bi bilo, če bi ga kak dnevnik prinesel v prevodu. Zadel bo marsikje na odpor: kar govori pisatelj o kratkem spominu narodov, ne drži, ker so tam navedeni kulturni »plusi« v stalni nevarnosti pred ljudmi, ki nimajo smisla za kulturne potrebe in ne spoštovanja pred zakoni in voljo naroda ter lahko te »plusi« kratkoročno črtajo z eno samo potezo peresa, ki ga vedno držijo v rokah pripravljenega. Tudi je precej jasno, da je za to ludo bolezen, ki razjeda našo državo, revizija vidovdanske ustave v smeri »zmerne legislativne avtonomije« menda vendar le preslab lek. Toda o vsem tem naj govorijo drugi!

Slovenec je revija posebej še razveselila s tem, da je priobčila Tavčarjevo črtico »Moj sin« v angleškem prevodu, ki ga je oskrbel naš prijatelj N. B. Jopson. Ta črtica je s svojo preprosto, pretresljivo tragiko zbujala pozornost v krogu uredništva že tedaj, ko je bila še v rokopisu. Ime prevajatelja nam jamči, da je prevod res vzoren. Nekoliko bi se tragika še podčrtala s tem, če bi prevajatelj tudi našega »župana« primerno prevedel v angleščino in ga ne spremenil v osebno ime: pri vaškem županu prejemajo namreč svojo podporo — občinski reveži! Obljubljena nadaljevanja prevodov z veseljem pričakujemo!

Vso vsebino tega debelega zvezka izčrpati, je nemogoče. Zato samo na kratko omenim še obširne članke o Solovjevu in Wyspianskem, obširne in zanimive nekrologe Stambolijskega, Protiča, Jagića (v katerem priobčuje pisec, Scotus Viator, par zanimivih Jagićevih političnih pisem!), Legerja itd. V bogatih književnih poročilih je N. B. Jopson odklonil spis M. S. Stanovčeve »Starejša jugoslovanska literatura«, ki je izšel kot publikacija univerze v Newyorku. H. W. Endel pa je svojo sodbo o angleško pisanem delu H. Beerleina »Rojstvo Jugoslavijec«, ki je v dveh debelih zvezkih izšlo l. 1922. v Londonu, stisnil v zaključni stavek, da bo angleško delo o »rojstvu Jugoslavijec« šele treba napisati.

Ta stalna in lepo se razvijajoča revija, ki je glasilo slavistične fakultete na londonski univerzi, je razveseljivo znamenje, da se med Angleži zanimanje za celokupni slovanski svet vedno bolj širi, lepo razvija in stalno pridobiva na obsegu in intenzivnosti, našim učenjakom in politikom pa vedno bolj glasen memento: »Učite se angleščine«

Politične vesti.

+ V Radečah je bil 3. t. m. sestanek zaupnikov SLS, ki se ga je udeležilo čez 100 naših mož. Poročala sta poslanca Sušnik in dr. Kulovec. Njuno poročilo so vzeli navzoči z največjim odobravanjem na znanje in obljubili vztrajnost v boju za slovensko avtonomijo.

+ Zborovanja SLS v Slovenskih goricah. Dne 30. decembra po rani sv. maši se je vršilo zborovanje SLS pri sv. Benediktu v Slov. goricah. Predsedoval je g. Gomilšek. Udeležba iz domače, anovske in negovske župnije zelo velika, dasiravno je bil hud mraz. Isti dan popoldne je bil dobroobiskani shod v trgu Sv. Trojica. Na Novega leta dan po rani sv. maši so se zbrali naši somišljeniki pri sv. Antonu, a isti dan popoldne pri sv. Juriju v Slov. goricah. Na vseh teh shodih je bila udeležba tako velika, kakor še malokdaj do sedaj. Ljudstvo, tudi do sedanjih naših nasprotniki so po poslančevem poročilu povsod se izjavili, da odobravaljo našo borbo proti koruptni in krijični Pašičevi vladi. Lažni in izmišljotine

nasprotnikov niso imele prav nobenega uspeha. Narod stoji tudi v sedanjih hudih časih trdno na strani SLS. »Vsi smo za avtonomijo. Ne mirujmo prej, dokler se pravno in finančno ne ločimo od Belgrada. Avtonomija mora priti.« Agitacija za naše časopise gre od hiše do hiše, krajevne organizacije SLS vežbajo agitatorje, prirejajo zbornice. — Dne 2. januarja se je vršil v St. Lenartu zbor zaupnikov SLS za lenartski okraj. Udeležilo se ga je okoli 100 zaupnikov, med temi 29 županov. Izvolil se je okrajni odbor SLS. Po nadtržni razpravi se je izdelal podroben program za politično in gospodarsko delo v okraju za bodoče. Splošno lahko trdimo, da je SLS dobro pripravljena za bodočnost, tudi na hude borbe. — Enak zbor zaupnikov se je vršil dne 3. januarja v Jarenini, kjer se je za župnije Jarenina, St. Ilj, Sv. Jakob, Sv. Marjeta in za občine Ploderšnica in Sladki Vrh ustanovila okrajna organizacija SLS. Na vseh teh shodih je poročal o položaju in o nalogah za bodočnost narodni poslanec Franjo Zebot.

+ Barantija z mandatom. Na zaupnem demokratskem sestanku v kazinski dvorani je dr. Žerjav povedal med drugim tudi, kako barantajo napredni gospodje starejše vrste z naprednimi gospodi mlajše vrste (oziroma obratno) za ljubljanski mandat. »Jutro« poroča o tej stvari tako: »Gospod (dr. Žerjav) je priobčil pogodbe in dokazal pravilnost naše zahteve, da NNS poštere plača svoj delež na stroških v ljubljanski volivni borbi. Načelstvo JDS je po »gotovitvi« dejanskega stanja 12. septembra 1923. sklenilo, da pogodbene pravice NNS toliko časa počivajo, dokler ona s svoje strani ne izpolni pogodbe. Nato je načelstvo NNS odgovorilo s pismom, ... da noče nič plačati, če pa JDS misli, da ima NNS kaj plačati, naj gre na sodnijo... JDS se bo pogodbe točno držala, če bodo vsi predpogoji na nasprotni strani obstojali in bodo izvršeni.« — To se pravi z drugimi besedami: Plačajte, pa bo mandat morebiti Vaš! Državno-zborni mandat, ki je vsepovsod po svetu sopostovan kot izraz ljudske volje, so spravili torej slovenski »naprednjaki«, ki se vrh tega še imenujejo »demokrate«, na nivo navadnega sejnarskega predmeta, s katerim se delajo kupčije kakor s teleti ali pa s pipci. Plačaj, pa imaš mandat — to je najnovejša demokratska teorija o ljudski volji.

+ Prihajemo! Druga resolucija, ki so jo sprejeli na zaupnem shodu v kazini zbrani demokratje, se glasi: »Izrekamo zadovoljstvo, da je osrednja JDS začela energično akcijo za razplet nerešenega položaja v drž. upravi in želimo, da se v okviru drž. in narodnega edinstva in garancij zanj gre do skrajnosti v dekoncentraciji drž. uprave in ustvaritvi čim najširših in življenja zmognih samouprav.« — Mi smo že takoj po objavi Marinkovičevega načrta ugotovili, da njegova izvedba brez revizije ustave ni možna. Včeraj so ljubljanski demokratje oficielno priznali Marinkovičev načrt in s tem so postali ob enem revizionisti. Poudarjanje in naglašanje narodnega in državnega edinstva je samo plašč, ki naj njihovo spreobrnjenje glede vprašanja revizije ustave skrbno prikrije.

+ »Apeliramo na SLS.« Na zaupnem sestanku JDS se je dogodil čudež. V svojem poročilu je govoril dr. Žerjav tudi o decentralizaciji državne uprave in pri tej priliki rekel: »Apeliramo na SLS, da zdaj ne zapreči poravnave v korist decentralizacije, ampak sodeluje, da se vprašanje državne organizacije odstavi z dnevnega reda.« Kakor je ta apel za SLS na eni strani zelo časten, ker vsebuje očitno priznanje vrhovnega voditelja slovenske JDS, da je SLS vendarle še činitelj, s katerim je treba računati in čeprav ta apel najbolj pobija one večne »Jutrovec« litanijske o SLS, »ki v Belgradu nič ne pomeni«, ga moramo vendar hvaležno odkloniti, tako odkloniti, kakor bi čisto gotovo odklonil g. dr. Žerjav naš apel, naj ne nasprotuje preureditvi države v avtonomističnem smislu, ampak naj ga podpira. Za tako otročje nas pa tudi g. dr. Žerjav ne sme imeti, da bi njemu in njegovim stranki na ljubo zavrgli to, za kar se borimo že ves čas ustavnega boja. Tega demokratska gospoda ne bo doživela. Pač pa utegnemo mi doživeti, da bodo demokratje v Sloveniji pod težo razmer postali dovzetni še za vse radikalnejše načrte o izpremembi ustave kakor je Marinkovičeva dekoncentracija.

+ Nove volitve? Znano radikalsko glasilo »Tribuna« piše o možnosti novih volitev: »Kakor vse kaže bomo kmalu imeli nove volitve za narodno skupščino. Ker pa se je pokazalo pri zadnjih volitvah, da je volivni zakon v mnogih ozirih pomanjkljiv, bo vlada za časa božičnih počitnic proučila vse možnosti potrebnih izprememb, da jih po potrebi pravočasno uzakoni.«

+ Angleška nota Belgradu. Belgrajska vlada je prejele noto angleške vlade, kjer zahteva angleška vlada od naše pojasnila, kdaj in kako misli naša vlada plačati svoj dolg Angliji. Zato zahteva pojasnila o garancijah, ki jih je morala dati naša vlada Franciji za povračilo 300 milijonskega posojila. Končno zahteva Anglija, da prizna na-

ša država dolgovom Angliji prednost pred dolgovi Franciji.

+ Papolari. Te dni je izstopilo iz italijanske ljudske stranke 5 senatorjev in 9 poslancev, med temi Crispolti, Grosoli, Cavezzoni in Mauro. V pismu, ki so ga poslali vodstvu stranke, vtemeljujejo svoj izstop s tem, da smatrajo za neodoljivo potrebo, da iskreno sodelujejo z vlado na narodni obnovi. Njih katoliško prepričanje se s tem v ničemer ne izpremeni. Strankino glavno glasilo »Corriere d'Italia« je priobčilo to pismo brez vsake opazke.

† Anton grof Pace.

Dne 28. decembra p. l. je umrl na Dunaju Anton grof Pace, mož, ki svojčas ni igral le v pravno-političnem življenju na Kranjskem precejšnje vloge, marveč si je pridobil tudi v naši književnosti trajno ime kot eden najboljših prevajalcev Prešerna. Rajni Pace je bil rojen 19. novembra 1851 na gradu Turnu pri Sv. Križu v litjskem okraju kot sin tamošnjega graščaka Karla grofa Paceja in Kamile roj. baronice Sewhelger-Lerchenfeld. Njegova rodina je zelo starega goriško-furlanskega porekla. Še učenec ljudske šole mu je bil domači učitelj Fran Levstik, na ljubljanski gimnaziji pa, ki jo je pohajal kot reden učenec, informator Fran Levec, s katerim je ostal do njegove smrti v stalni prijateljskih osebnih in pismenih stikih. Ni čuda, da se mu je ob takih in ravno teh dveh učiteljih začelo že zgodaj buditi zanimanje za literaturo in zlasti za Prešerna. Začel je že kot dijak, ki je menda podedoval pesniško žilo po materini strani — tudi njegov bratranec Amand baron Schweiger-Lerchenfeld, istotako Levstikov učenec (Levec, Levstikovi zbrani spisi, I. zv. str. 305), je bil nemški literat — sam pesnikovati in prevajati zlasti Prešerna. Komaj dovršivši gimnazijo, je 18 let star izdal l. 1869. »Lieder von Franz Prešern, Deutsch von A. Pace« v Kleinmayerjevi založbi. V tej zbirki so vse pesmi, ki so v Prešernovi izdaji v I. odd. z naslovom »Pesmi«. Sploh je bil kot gimnazijec — podpisoval se je tedaj Anton Pace-Dragutinovič — eden najaktivnejših članov Kersnikovega literarnega krožka gimnazijcev. Četvorica izmed njih, poleg Paceja in Kersnika še Moric Habberger in Julij Polec, se je zlasti udeleževala, prireajoč tudi diletanške gledališke predstave klasičnih del (n. pr. Wallensteinov Ostrog, Prijatelj, Janko Kersnik, njega delo in doba, str. 30 in sl.).

V vseučiliških letih se pa Pace, ki je bil v gimnaziji narodno čuteč Slovenec, ni več toliko kretal v naših domačih krogih, ker je, že v zgodnji mladosti strasten sabljač, prišel v stike z burševskimi sabljaškimi krogi. Za našo književnost, zlasti starejšo, pa se je še vedno intenzivno zanimal. Poznaval jo je, kakor to dr. Fran Vidic v »Prešernovem Albumu« Ljublj. Zvona (1900, str. 832) po pravici povdarja, tudi po vsebini kot malokdo. Še v poznih letih, kot visok uradnik je svoje prejšnje prevode Prešerna večinoma predelal in izpopolnil, tako, da je imel prevedenega v rokopisu celega Prešerna, izvzemši »Krst pri Savici«, »Sonetni venec« in tiste pesmi, ki jih imajo razne izdaje v dostavku. Po pravici obžaluje Vidic, da nam P. ni oskrbel celotne izdaje Prešerna v nemškem prevodu. Pač pa se je Vidicu posrečilo pregovoriti Paceja, da mu je dal na razpolago svoj rokopis, iz katerega je potem prevzel v svojo nemško izdajo Prešernovih poezij izbor njegovih najboljših prevodov (Fr. Prešeren, Poesien. In deutscher Übertragung gesammelt und herausgegeben von Dr. Fr. Vidic, Dunaj 1901.)

Vse te pesmi so označene v kazalu s črko »x«. Rokopis pa je ostal do danes še v rokah vladnega svetnika dr. Vidica. Prešeren je Paceja spremljal takorekoč do zadnjih dni njegovega življenja. Še meseca julija l. l., ko je bil že težko bolan, pogovarjal se je s piscem teh vrst o Prešernu, njegovih izdajah, svojih prevodih in pri tem citiral cele kitice pesmi.

V domači naši politiki je igral P., čeprav zakulisno, važno vlogo v času, ko je pri prihodu barona Winklerja na Kranjsko postal njegov predsedstveni tajnik in njegova desna roka. Velenadarjen mož, pronicavega duha, izrednega intelekt, posebnega spomina, upravne spretnosti in inicijativnosti, zraven pa silno energičen, temperamenten, a srčno dober in plemenit, je postal kmalu Winklerjev ljubljene, njegov najboljši pomočnik in zaupnik, zlasti, ko je poročil l. 1883. njegovo lepo 19-letno hčerko baroneso Marijo. Še zelo mlad, do 30 let star, je bil že okrajni glavar v Logatcu, kjer je že razvijal v malem delokrogu oni upravni talent, ki ga je pokazal pozneje kot namestniški svetovalec v Gradcu, ter od l. 1890. deželni predsednik v Bukovini. Ko so nastali med njim in bukovinskimi romunskimi nacionalnimi krogi težki konflikti, ga je grof Taaffe poklical kot podpredsednika vrhovnega računskega dvora, nekaj let nato pa je bil pozvan kot sekcijski načelnik v notranje ministrstvo. Zadnjih več kot deset let sem je živel v pokoju na Dunaju.

Začetkom 90. let preteklega stoletja je bila Paceju poverjena prireditelj nove, pete iz-

daje znanega Mayerhoferjevega priročnika za politično pravno službo. Imel je sicer cel štab odličnih sodradnikov, vendar je glavno delo slonelo na njegovih ramenih. Od l. 1895. do l. 1913. je izdal sedem debelih zvezkov velikega formata, od katerih vsak obsega preko 1000 strani, tega dela, ki ostane trajen spomenik Pacejevega bogatega juridičnega znanja in velikih njegovih upravnihkušenj. Ni dvoma, da je bil odlični naš rojak v stari državi med onimi, ki so teoretično — tudi v njeni historični genezi — in pa praktično v vsem njenem ogromnem obsegu najbolje poznali državno upravo. To veliko delo mu je pomoglo pozabljati težke udarce usode, ki jih je doživljal v svoji rodini. Umrla mu je pred leti njegova oboževana soproga, kratko nato pa še njegov najstarejši sin, komaj do-rasel mladenič, izredno, tudi pesniško nadarjeni Ludovik, nenadne smrti. Pod temi udarci je Pacejeva otroško-nežna duša izredno trpe-la. Zato je v zadnjih letih živel popolnoma sam zase v svojem rodbinskem krogu. V javnosti ni več nastopal, delal je razen na Mayerhoferju le še v odsekih gosposke zbornice, kjer je pripadal takozvani srednji stranki (Mittel-partei).

Dobro leto sem pa je bil navezan na soba in posteljo. Njegove misli in njegov izredno točen, ljubezniv spomin pa je plul opetovano v nepozabljeno mu ožjo domovino, na Kranjsko, za katero se je vedno zanimal, in v redki zvestobi tudi k svojim, le še maloštevilnim prijateljem iz mladostnih dni, ki jih je še julijanskega leta zadnjič pozdravljali »iz srčne globine«. Sedaj pa se je tudi njemu poleg »srca in sveta vihar«. 2. t. m. so ga položili k večnemu počitku na idiličnem hričinskem pokopališču na Dunaju. Blagemu možu bodi hvaležen in časten spomin! Janko Polec.

Beleške.

Vojaški zakon in dr. Korošec. »Kmetijski list« dela celo leto z raznimi »slagerijci«, o katerih neresničnosti je sicer sam prav trdno prepričan, pa jih vendarle ponavlja v vsaki številki v pričakovanju, da bo počasi laž le resnica postala. Ena takih laži je, da je proširjenje srbskega vojaškega zakona na Slovenijo zakrivil dr. Korošec. Privatno g. Pucelj sicer sam priznava, da to ni res, a njegov list, ki nosi njegovo ime, kljub temu to laž leto za letom ponavlja. Kdo je sedaj bolji in poštenjši, ali g. Pucelj ali »Kmetijski list«?

O konzorciju »Narodnega dnevnika« piše belgrajska »Samouprava«: »V konzorciju sede gospodje Deržić, Urek, dr. Marušić, dr. Sajovic, dr. Ravnihar, Lenarčič, Roglič in Škulj. Ti so predstavniki naprednega bloka v Sloveniji, v katerega so vstopile vse stranke v Sloveniji razen klerikalcev, proti katerim je v glavnem ustanovljen ta državotvorni list...«

Dnevne novice.

— Imenovanje pomožnega škofa v Dubrovniku. Dubrovniški škof dr. Josip Marčelić, ki je že blizu 80 let, je že pred časom prošil za pomočnika. Tej prošnji je sv. oče Pij XI. ugodil in imenoval za pomožnega škofa v Dubrovniku tamkajšnjega kanonika in semeniškega upravitelja don Vlaho Barbiča, doma s Cavtata pri Dubrovniku. Novoimenovani škof šteje 46 let.

— Semišljenike, ki so prevzeli Kolerdarke Kmetске zveze prosimo, da čimprej izvrše obračun.

— V Krškem se vrši v sredo dne 9. t. m. velik živinski in kramarski semenj.

— Pravilnik k Zakonu o taksah in pristojbinah izide v posebni knjigi pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani.

— Imenovanja v Novem Sadu. Bivši veliki župan v Novem Sadu dr. Miloš Petrović je imenovan za okrajnega načelnika istotam, za velikega župana je imenovan tajnik kasacijskega sodišča dr. Lazar Popović.

— Sneg ob Jadranu. Zadnje dni je pobelil sneg tudi kvarnersko in dalmatinsko obalo. Mraz je znanen.

— Za Malgajev spomenik v Guštanju je odbor prejel sledeče nadaljne zneske od gg. nabiralcev: Ivanka Serbec, Slovenjgradec 618 Din, dr. Dušan Senčar, Prevalje, 660 Din, Rudolf Pevec, Mozirje 30 Din, major vojne mornarice Miroslav Dobrovnik, Novi Sad 325 Din, Stanko Komac, Ptuj, 71 Din.

— Razpored telefonskih pogovorov navoda 3027. Z odlikom štev. 71.980 od 8. decembra 1923 je določilo ministrstvo od 15. decembra 1923 naslednji razpored telefonskih pogovorov na vodu 3027: Od 9. do 10. Praga—Zagreb, od 10. do 10.30 Praga—Ljubljana, od 10.30 do 11. Dunaj—Belgrad, od 11. do 12. Praga—Trst, od 12. do 12.45 Zagreb—Dunaj, od 12.45 do 13.30 Belgrad—Dunaj, od 13.30 do 14. Ljubljana—Dunaj, od 14. do 15. Praga—Zagreb, od 15. do 15.30 Praga—Ljubljana, od 15.30 do 16. Dunaj—Belgrad, od 16. do 17. Praga—Trst, od 17. do 19. Zagreb—Dunaj, od 19. do 20. Belgrad—Dunaj, od 20. do 21. Ljubljana—Dunaj.

— Jamščina za telefonske pogovore. Ministrstvo je z odlikom štev. 73.772 z dne 20. novembra 1923 vnovič odredilo, da se telefonskim naročnikom in sicer ne zasebnikom, ne državnim civilnim in tudi vojaškim oblastem nikakor ne smejo dovoljevati med-

krajevni telefonski pogovori, pozivnice in krajevni pogovori z javnimi govornicami (zasebnikom tudi ne predajanje in prejemanje brezjavnih pogovorov), ako niso po členu 35 pravilnika o telefonski službi položili jamčevine ali pa če so jamčevino že izplačili.

— **Naknadno pobiranje takse po tarifni postavki 61 in 62 (gostilniške in kavarniške koncesije)** za dobo od 7. aprila 1920 do 14. novembra 1923. Tarifni postavki 61. in 62. srbijanskega zakona o taksah, ki določata posebne takse za podelitev t. zv. »mesnega prava«, sta bili že z začasnim zakonom z dne 6. aprila 1920 (Uradni list št. 48 iz 1920) proširjeni na vse državno ozemlje in bili prevzeti tudi v zakon o taksah in pristojbinah z dne 27. junija 1921 (Uradni list št. 100 iz 1921). Ker je po v Sloveniji veljavnem obrtnem pravu institucija »mesnega prava«, ki je neke vrste realna koncesija, docela neznana, je finančna delegacija v zvezi z odlokom ministrstva za trgovino in industrijo ponovno opozarjala na merodajnih mestih, da ti tarifni postavki brez ustrezne premembe obrtnega reda v Sloveniji nista izvedljivi. Tudi ministrstvo za notranje posle se je pridružio tem pomislekom. Generalna direkcija posrednih davkov pa konsekvenco zavzema stališče, da je bilo s taksnimi določbami tudi srbijansko »mesno pravo« proširjeno na vso kraljevino in da je to pravico smatrati za pridobljeno v vseh primerih, v katerih je v gostilniški ali kavarniški koncesiji označen lokal, v katerem se sme obratovati. V skladu s tem zahteva generalna direkcija posrednih davkov, da se taksa iz postavk 61. in 62. pobere naknadno tudi za vse koncesije, za katere se je prošlo v dobi od 7. aprila 1920 do vštete 14. novembra 1923. Taksa znaša: za gostilniško pravico: a) v Ljubljani in Mariboru 3000 Din, b) v drugih mestih 2500 Din, c) v trgih 2000 Din, d) v vaseh 1500 Din. Za kavarniško pravico: a) v Ljubljani in Mariboru 3500 Din, b) v drugih mestih 3000 Din, c) v trgih 2500 Din, d) v vaseh 2000 Din. Interesente se pozivljajo, da vplačajo to takso v roku 14 dni od dneva, ko se objavi v Uradnem listu razglas finančne delegacije z dne 4. januarja t. l. št. B II. 148/4 iz 1923.

— **Kozel v zlatarski izloži.** Te dni se je okoli 1. ure popoldne prišel po »Plac« v Dubrovniku neznan — kozel. Ker ob tem času ni ljudi na cesti, si je kozel neovirano ogledoval izložbe. Ko pa je prišel do zlatarske izložbe Boža Jelića, se je umaknil par korakov nazaj, nato pa po vseh pravilih kozje strategije naskočil izložbi. Šipe so zažvenketale — izložba se je udala. Iz vseh hiš so prihiteli ljudje in videli kozla, ko se je pripravljaj na drugi naskok. Zločinca so nemudoma prijeli, a ker ni hotel povedati svojega imena in tudi nikakega pasosa niso našli pri njem niso mogli dognati, kdo je in čigav. Obračunali so z njim po prekem sodu: Obsodili so ga na smrt, a izkupiček za kožo in meso prisodili zlatarju Jeliću kot odškodnino za razbito šipo.

— **Planinski vlomilec.** Meseca julija je bilo vlomljeno v lovsko kočjo na Kozjeku, ki je last trgovca in posestnika Ed. Dolence v Kranju. Tatovi so razbili vrata in odnesli 6 ruh, odejo, dalje nekaj sladkorja, makaronov, zdroba, 4—5 steklenice masti, smotke in smodnika v skupni vrednosti 6000 kron. Dolgo časa so zasledovali vlomilec, končno jih je izsledila žandarmerija v Goričah in sicer Jožeta Malija iz Sp. Vetrernega, Al. Zaplotnika iz Semiča, Janeza Malija iz Golnika in Aleša Kanca iz Gorice.

— **Čigavo je kolo.** V gostilni Toni v Smedniku se je zgasil neznan mlad fant in je ponudil na prodaj kolo. Ker se je zdel tujec gostilničarju sumljiv, je poklical orožnika, toda fant je pogodil njegovo nakano in pobegnil. V strahu pa je pustil kolo v gostilni. Kolo je znamke »Mezler Prima Extra« Kottinigg Graz, tov. štev. 128.485. Številka pa je prepletkana. Lastnik naj se javi pri žendarm. v Smedniku ali pri policiji v Ljubljani.

Primorske novice.

— **Nov slovenski list v Trstu.** Kakor je bilo sklenjeno na obnem zboru Pol. društva »Edinost« v Trstu, je začel dne 3. t. m. izhajati poljudni tednik, pod naslovom »Novice«. Zastopati hoče pred vsem stališče enotne fronte. Kot odgovorni urednik beleži Janjo Runtič. Tiska se v tiskarni »Edinost«.

— **Koliko sodnikov je bilo odpuštěnih.** Vsega je bilo v Julijski Krajini odpuštěnih 18 sodnikov, od tega 3 v Trstu, 4 v Istri in 11 na Goriškem. Med odpuštěnimi je 12 Slovencev, ostali so Italijani.

— **Moška beseda lašistom.** Kakor smo svoj čas poročali, so bili goriški fašisti povabili na razgovor dr. Besednjaka, ki so mu namignili, da se »Goriški Stražnik« ne bo dobro godilo, ako ne bo nehal s svojo ostro pisavo. Na to odgovarja »Goriška Straža« z dne 31. decembra lanskega leta na uvodnem mestu s svobodno, odkrito besedo. Naglašja, da si Slovenci ne dajo kratiti pravice do svobodnega tiska, tega najznamenitejšega pojava v sodobnem življenju. Res je mogoča tudi zloraba tiskovne svobode in prav zato so si vse države v obrambo državnih in splošnih koristi ustvarile posebne tiskovne zakone. Tak zakon ima tudi Italija in določbam tega zakona se bo slovenski tisk vedno pokoril, toda drugemu pa nikomur! Ako se zdi fašistom sedanjim tiskovnim zakonom pomanjkljiv, naj naredi novega, pa se mu bodo Slovenci tudi pokorili, najsi bo tudi slab. Kar zahtevajo Slovenci kot italijanski državljani, je enostavno to, da veljajo tudi zanje zakoniti predpisi,

ne pa samovolja. — Nato dokazuje »Stražnik« kako je tudi za državo edino koristno in pravilno, da iz časopisja izve prave nepotvorjene misli, želje in pritožbe prebivalstva. Končno pa apelira list na razsodnost fašistov ter piše: »Mi vas vprašamo. Ali nas boste prisilili, da ne pišemo več, kar mislimo? Hočete, da zatajujemo svoje prepričanje in se sistematično hlinimo? Ali želite, da se skrijejo želje in zahteve, veselje in srd našega ljudstva pod zemljo, kjer jih ne boste več videli? Kaj boste imeli od tega? Ali boste s tem zadržali nezadovoljnost? Ne! Iskala in našla si bo pač druge poti, zakaj to je naravni zakon socialnega življenja.«

— **Pašjo v Vipavi.** Tudi v ponosni Vipavi so si fašisti ustanovili svoje gnezdo. V pašjo so med drugim župan Giuseppe Petrovič, bivši žandar, Sokol, član Narodnega sveta in potem predsednik komunistične skupine. Sedaj nosi črno srajco, zato ima pa tudi kar štiri obrtne koncesije. Kdo ve, kaj tega moža še vse čaka!

— **Benetke proti Trstu.** Zaradi ugodnosti, ki jih vsebuje pogodba z Južno železnico na korist Trstu (2 zlata franka nagrade za vsako tono blaga, namenjenega preko Trsta), se žutijo Benetke silno zapostavljene in oškodovane. Trgovska zbornica sklicuje na 6. januarja 1924 veliko protestno zborovanje, na katerem bodo zahtevali, da se enake ugodnosti kakor Trstu priznajo tudi Benetkam. Na zborovanju sodeluje tudi benetški fašjo. Ob žepu se pač neha vsako bratstvo in tudi najgorečnejši nacionalizem se koncem koncev vedno odloči za žep.

Štalarske novice.

ATENTAT NA NARODNO GLEDALIŠČE V MARIBORU.

V proračunu za leto 1924 je ministrstvo financ določilo podporo Narodnemu gledališču v Mariboru v znesku 100.000 Din.

Ako se upošteva, da je uprava tega gledišča zaprosila za podporo v znesku 1.000.000 dinarjev in da je gledišče za preteklo leto dobilo podpore 500.000 Din, se takoj vidi, da zasleduje vlada z določitvijo tako nizke podpore za prihodnje leto svoje posebne namene. Dočim je belgrajsko gledišče zaprosilo vlado za podporo 9.000.000 Din, je dobilo 10.000.000 dinarjev! Tudi vsa druga gledišča so dobila mnogo višjo podporo, nego lansko leto, samo mariborskemu je finančno ministrstvo nakajalo smešno nizko podporo 100.000 Din, katero je finančni odbor milostno zvišal na 200.000 Din. Ko je glediška uprava protestirala proti tako rešitvi svoje prošnje, se je ministrstvo financ začelo izgovarjati, da je to tiskovna pomota. Ko se je upravniki našega gledišča na licu mesta prepričali, da ne gre za nikako tiskovno pomoto, so gospodje v ministrstvu v zadregi — molčali. V vladnih krogih se je pojavil predlog, naj bi se dovolila mariborskim Nemcem v Narodnem gledališču v Mariboru tretjina predstav. Ko so naši poslanci ta načrt ogorčeno zavrnili, je odgovorila vlada s tem, da je v proračunu za leto 1924 predlagala za mariborsko gledišče kot podporo sramotno miloščino 100.000 Din. Stvar je jasna: izmed koncesij, katere zahtevajo Nemci, je tudi ta, da se jim dovolijo nemške predstave v mariborskem gledišču. Ker vlada ve, da Slovenci nikdar ne bi na to pristali, hoče mariborsko slovensko gledišče enostavno uničiti s tem, da mu onemogoči nadaljno delovanje z odtegnitvijo zadostne podpore. Slovensko gledišče v Mariboru naj se radi pomanjkanja sredstev zapre, da se ga potem lahko polaste Nemci. Ti bodo dobili od vlade podporo, kakoršno bodo hoteli. Da pomeni odtegnitev zadostne podpore našemu gledišču njegovo uničenje, je jasno. Glediška uprava je bila že lansko leto pasivna; ker je draginja od lani silno narasla, je bilo treba izdatno povišati gaže; povišali so se tudi stroški; v najkrajšem času bode glediška uprava morala prenehati s predstavami radi pomanjkanja denarnih sredstev, ker se itak že ves čas bori z nezasišanimi denarnimi težkočami! Zoper ta naklep vlade in Nemcev mora vsa slovenska javnost najodločneje protestirati!

— **Smrtna kosa.** Pri Sv. Benediktu v Slov. goricah je umrl 27. decembra Anton Roškar, star 85 let. Rajni je bil oče g. Davori na Roškarija, župnika v Št. Ilju pod Turjakom. Bil je v svojih mlajših in moških letih zvest in odločen borec za krščansko in slovensko stvar. — Pri Sv. Juriju v Slov. goricah pa je dne 29. decembra umrla 47 letna Katarina Fanedl, soproga odličnega našega somišljenika in namestnika narodnega poslanca g. Hinka Fanedla. N. p. v. m. l.

— **Mariborski radikali.** Štefanovičeve frakcije sklicujejo v mariborski okolici shode po gostilnah. Vdaje radikalov dr. Ravnik, dr. Müller in dr. Pfeifer dajejo za vino in tako najdejo vedno po pol ducata ali kako desetorico žejnih ljudi, ki se dajo za en večer vpišati v radikalno stranko.

— **Požar na sv. veter.** Na sv. večer, 24. decembra je ob 11. uri pogorelo posestniku Jakobu Gračner v Lahovem Grabnu pri Jurkloštru vse imetje. Vseled neprevidnega ravnanja z raketo se je vnel hlev in ogenj se je z bliskovito naglico razširil na sosednja poslopja. Pogorela je hiša in 3 gospodarska poslopja. Na gasitev ni bilo mogoče misliti, rešili so samo živino. Škoda je precejšena na

400.000 kron, poslopja pa niso bila zavarovana.

— **Požar.** V petek 4. t. m. je izbruhnil ogenj v viničariji gospe Ele Daks v Košaku pri Mariboru. Goreti je začeli okrog 2 ure ponoči. Mariborska požarna bramba je bila takoj obveščena in je prihitela na pomoč z dvema brigadama. Rešiti vsled pomanjkanja vode ni bilo mogoče ničesar, posrečilo se je samo požar lokalizirati. Škoda je precejšnja, ker je viničarija z gospodarskimi poslopji pogorela. Rešili so samo živino, vse drugo je uničeno. Pri gašenju se je težje ponesrečil gasilec Rochel.

— **Vlak ga je povozil.** Dne 2. t. m. je padel v Slovenj. Gradcu vsled neprevidnosti pod vlak Martin Škodnik iz Golavabuke. Ko se je vlak že premikal, je hotel skočiti v vagon, pri tem mu je pa izpodrsnilo, padel je med vagoni in koleza so mu šla preko prsi.

— **Ljudsko gibanje v Celju.** Rojenih je bilo v Celju v preteklem letu 427 otrok in sicer 229 dečkov in 189 deklic. Umrla je 443 oseb, 262 moških in 181 žensk. Poročilo se je 191 parov.

— **Ljudsko gibanje v Mariboru.** V letu 1923 je bilo v Mariboru rojenih 941 otrok in sicer 469 moškega in 472 ženskega spola; med temi je bilo 48 mrtvorojenih. Umrla je 743 oseb, 419 moških in 324 ženskih. Porok je bilo 399.

— **Pomožna pošta Sv. Rok ob Sotli** v področju pošte Rogatec je bila 21. decembra p. l. začasno zatvorjena.

Gospodarstvo.

POLOZAJ NEMŠKEGA GOSPODARSTVA.

Ko se je 15. novembra preteklega leta ustavilo v Nemčiji tiskanje novih bankovcev, se je Nemčija globoko oddahnila. Nemška rentna marka, ki se je uvedla kot plačilno sredstvo, je izkazovala ves čas od srede novembra pa do sedaj stabilnost v svojem kurzu. Oficijelni kurz dolarja na berlinski kurz je znašal ves navedeni čas 4.2 bilijona mark, čeprav je bila repartacija (t. j. oddaja deviz) od strani državne banke omejena na 10 do 12 in pol odstotka zahtevanega zneska.

Sedaj je glavna naloga nemškega gospodarstva ustvariti nivo cen, ki ne bi v tako ogromni meri presegal svetovne paritete. V celni nemški industriji divja občutna kriza, ki ne more najti konca. Odjemalcev ni, brezposelnost zavzema ogromne dimenzije, veliko število delavstva ima skrajšani delovni čas, v bankarstvu, industriji in trgovini vlada depresija. Vsa podjetja so v dobi inflacije utrpela velikansko substancijsko, materialno škodo, ki bo dolgo obteževala nemško industrijo. Vendar pa so podjetniki utrpeli primeroma manj škode kakor pa široke plasti prebivalstva. Na eni strani so podjetniki napravili velike dobičke, seveda ne v papirnatih, ampak v zlatih markah. Na drugi strani pa je skoro izginil srednji sloj, ki je bil v popolnem smislu besede docela razlaščen. Beda med inteligenco, ki se vedno bolj širi in proletarizira široke plasti naroda, dosega višek.

Toda to še ni vse. Kriza, v katero mora nujno zaiti nemško gospodarstvo, še čaka in se bo z veliko silo pojavila v vseh panogah. Državne finance izkazujejo sicer tendenco izboljšanja. Deficit se je od 244 milijonov zlatih mark v 3. desetini novembra sicer zmanjšal v 2. desetini decembra na 123 milijonov, toda to se je izvršilo v času, ko ni Nemčija plačevala reparacij. Notranji proračun Nemčije, ki je bil v letu 1922. brez deficita, je sedaj deficiten, kar kaže na žalostno stanje nemškega državnega gospodarstva.

Med tem pa je morala državna banka za to, da je potegnila iz prometa nepričakovane množine zasilnega denarja, zopet uporabljati tiskarne za bankovce, ki so pa že sredi decembra zopet prenehale z delom.

Bodočnost nemškega gospodarstva je temna in ozdravitvena kriza, ki bo morala nujno priti, bo pokazala, ali je možna vzpostavitev Nemčije. V negativnem slučaju se odpira za Evropo perspektiva, ki ni v nobeni meri razveseljiva. Organizatorična sila nemškega gospodarstva je najbrže že tako močna, da bo zdržala to najhujšo krizno perijodo — sanacije, kakor je zdržala dosedaj inflacijsko krizo.

— **g Produkcija premoga in lignita.** V l. 1922 so dali slovenski rudniki 1.343.857 ton rjavega premoga in 204.516 ton lignita. Najvažnejši rudniki so bili sledeči: Trbovlje (s produkcijo 650.300 ton), Zagorje (221.900 ton), Hrastnik (207.450 ton) in Velenje lignit (202.320 ton). V prvi polovici leta 1923 se je nakopalo 836.274 ton rjavega premoga in 117.600 ton lignita. Iz teh števil sledi, da bo rudarska produkcija v letu 1923 znatno večja od one v letu 1922, ki je dosegala že 98% normalne predvojne produkcije v letu 1913. — V letu 1923 so se nakopale v teh-le premogovnikih sledeče množine rjavega premoga, oziroma lignita: Trbovlje (436 tisoč 350 ton), Hrastnik (120.730 ton), Velenje (lignit 117.460 ton), Zagorje (114.180 ton), Kočevje (56.600 ton), St. Janž (38.194 ton), Zabukovica (19.285 ton), Rajhenburg (11.939 ton), Leše (7581 ton), Brezovica (7126 ton), Brezno - Huda jama (5034 ton), Zabukovica (3528 ton), Nove Štore (3222

ton). Ostali rudniki so producirali malenkostne množine.

— **g Krediti Narodne banke.** Od 1. januarja letos daje Narodna banka nove kredite. V pisni vlogi morajo interensenti navesti sledeče podatke: 1. Protokolirano ime firme; 2. Natančen naslov; 3. Stroka firme; 4. Od kdaj obstoja; 5. Imena lastnikov in tistih, ki smejo firmo podpisovati; 6. Aktivna in pasivna; 7. Najmanj tri naslove znanih oseb, pri katerih zamore dobiti Narodna banka informacije Akcijske družbe in denarni zavodi morajo predložiti tudi statute, bilanci zadnjih dveh let, zadnji mesečni izkaz in imena upravnega in nadzorstvenega sveta. Krediti se dajejo samo za obratovanje že obstoječih podjetij.

— **g Devizni trg.** Zagreb, 5. jan. V današnjem prometu so bili tečajji sledeči: Italija 383—385, Newyork 89.25—89.75, Dunaj 0.12625—0.1272, Praga 260—262, London 285.50, Pariz 440.

— **g Novo posojilo državne hipotekarne banke.** Državna hipotekarna banka bo najela zopet posojilo v znesku 10 milijonov švicarskih frankov in sicer v Švici od »Societe de Banque Suisse«. Posojilo bo sklenjeno na 7—8 let in bo služilo v svrhu dovršitve gradbene akcije v Belgradu.

— **g Sviloreja v Vojvodini.** Po podatkih trgovinskega ministrstva je dala produkcija svilenih kokonov v l. 1923. 123 ton.

— **g Koliko avtomobilov ima Jugoslavija?** Po neki francoski statistiki iz preteklega leta je cirkuliralo v Jugoslaviji okoli 4500 osebnih avtomobilov. Od tega števila odpade na Belgrad 800, Zagreb 1000, Ljubljano 600, Subotico 150 in Novi Sad 200. Najbolj razširjena so nemška vozila, potem pa Fordova in italijanska, francoskih je malo. Ministrstvo menda pripravlja neko statistiko o številu avtomobilov, vendar pa o njej ni še ne duha ne sluha.

— **g Boj proti franku** se nadaljuje in je ta padel v Newyorku na 4.90 centov (za 1 frank). Vlada dosedaj proti padcu še ni ukrenila mnogo.

— **g Zlata tarifa na poljskih železnicah.** Poljska je vpeljala na svojih železnicah zlato tarifo. Tečaj tarifne edince znaša od 1.—15. januarja 12.200 poljskih mark.

— **g Statistični izkaz konkurzov in sodnih poravnav v češkoslovaški republiki.** Po podatkih državnega statističnega urada je bilo v Češkoslovaški v mesecu novembru m. l. 45 konkurzov. Od teh jih pride na Češko 29, na Moravsko in Slesko 9, na Slovaško 5, na Podkarpatsko Rusijo pa 2. Aktivna in pasivna se niso ugotovila v 11 slučajih. V ugotovljenih 34 slučajih so znašala aktivna 2.380.382 čeških kron, pasiva 5.771.341 čk. V istem mesecu je 174 sodnih poravnav; od teh jih pride na Češko 80, na Moravsko in Slesko 61, na Slovaško 29, na Podkarpatsko Rusijo pa 4. V 174 ugotovljenih slučajih so znašala aktivna 38.344.929, pasiva pa 78.282.965 čk.

— **g Evropsko zanimanje za Rusijo.** Ved evropskih držav je že stopilo v trgovske stike s sovjetsko Rusijo. Kakor poročajo »Moskovska Izvestija«, se je začela zanimati zadnji čas za njo tudi Holandska. Te dni so prišli v Petrograd zastopniki velikih holandskih firm, da bi navezali trgovske stike z Rusijo. Holanci upajo, da bodo dobili v Rusiji številne industrijske koncesije ter si zagotovili izvoz svojih strojev in kolonialnih pridelkov ruske dežele.

— **g Češkoslovaška sunanja trgovina.** V novembru je Češkoslovaška uvozila za 1053 milijonov češkoslovaških kron blaga (v oktobru za 1072 milijonov). Iz Jugoslavije se je uvozilo za 19 milijonov (v oktobru za 26). Izvoz je znašal v istem mesecu 1233 milijonov, v oktobru 1015 milijonov. Novemberska številka je visoka radi sezonskega izvoza (sladkor!). Izvozilo se je v Jugoslavijo za 50 milijonov (v oktobru za 55).

— **g Ruski proračun — v ravnotežju.** Neki ruski bankir je izjavil angleškemu listu »Westminster Gazette«, da bo v letu 1924. ruski proračun izkazoval ravnotežje.

— **g Kartel v lesni trgovini.** Delniški družbi za eksploatacijo lesa »Slavonija« in »Našičec« nameravata ustanoviti kartel vseh lesnih firm. Zaenkrat bi se določevale samo prodajne cene.

Ljubljanske novice.

VLADA PROTI LJUBLJANSKI MESTNI OBČINI.

Odlok pokrajinske uprave z dne 31. decembra 1923 št. 34.826, s katerim je ugodila pritožbi demokratov Jos. Turka in Franceta Stareta, pomeni eklatantno kršitev občinske avtonomije, kakoršne ne bi bili pričakovali.

Večina obč. sveta ljubljanskega je svoječasno zvišala vsem uslužbencem mestne občine prejemke, je za višje izdatke poskrbela tudi kritje. Dala je s tem socialnim činom tudi vladi pobudo, naj tudi ona poskrbi uradništvu dostojno preživljanje in izboljša njih bedni položaj. Namesto da bi tudi vlada posnemala s svoje strani dober vzgled avtonomne občinske uprave v Ljubljani, hoče reglementirati sedanjo večino na mestnem magistratu in posegati v mestno avtonomijo v zadevah, v katerih je občinski svet odgovoren edinole volilstvu, ljubljanskemu meščanstvu.

Stari liberalni občinski sveti so spravi na mestni magistrat toliko navlake in zlahte najrazličnejših pokoljenj ter nekvalificiranih moči, da je bil sedanji obč. svet primoran, napraviti pri mestni upravi red na ta način, da je v posameznih oddelkih namestil nekaj novih kvalificiranih uradnikov, ki so bili v svrhu tednega poslovanja neobhodno potrebni in v izredno korist mestne občine. Pri nastavljanju novega uradništva je vodilo večino obč. sveta načelo, da se za enkrat zasedejo le najpotrebnejši referati in sicer le z najboljšimi kvalificiranimi uradniki. Namesto 10 razpisanih in sistemiziranih mest, se je zasedlo z novimi uradniki le 7 mest. Pri mestni elektrarni, vodovodu in plinarni ni bilo doslej nobenega inženirja; vsak šolarček pa ve, da je za taka podjetja strokovna inženirska moč neobhodno potrebna. Na mestni klavnicni sta bila tu že skozi desetletja po 2 živinozdravnika, ker je stopil g. Skale v pokoj, je bilo treba izprazniti mesto dopolniti z drugim živinozdravnikom. Pri stavbnem uradu je mestna občina za načrte svojih stavb plačevala visoke stotisočake arhitektom, popolnoma naravno, da je nastavila lastnega arhitekta, ki ga ima za svoja stavbna podjetja in načrte kot uslužbenca vedno na razpolago in jo kot mesten uslužbenec manj stane, kakor je pa morala preje plačevati občina na honorarij drugih arhitektov.

Vse moderne mestne občine so že zdavnaj vpeljale inštitut poklicnega gasilstva, ker je za požarno brambo varnost neobhodna in nujna potreba. Opetovano smo že pisali in poudarjali, kako važno vlogo je sedanji občinski svet odkazal poklicnemu gasilstvu. Vlada pa gre in popolnoma po orijentalno poseže v občinsko avtonomijo ter ukine poklicno gasilstvo. Da bi se vlada vsaj informirala ali si dala poročati o delovanju poklicnega gasilstva. Nel Verjame se čenčam ljubljanskega g. Turka, ker se nekateri gg. pri pokrajinski vladi boje, da bi ne bili ponovno v »Jutro« in »Slov. Naroda« napadeni. Poklicni gasilci ljubljanski so profesionalisti, zgradili so za Mestnim domom moderno urejeno delavnico, kjer so zaposleni mizarji, krojači, ključavničarji itd. Med službenim časom izvršujejo vsak svojo obrt v korist občine, so pa pri delu vedno pripravljeni, da stopijo v požarni avto in odhite na kraj nesreče. Informirali smo se in poizvedeli, da so poklicni gasilci izvršili v l. 1923 mestni občini različna dela v vrednosti 145.000 Din, dočim so znašale njihove plače v l. 1923 le 179.000 Din, tedaj le za znesek 34.000 Din več, kakor so poklicni gasilci občini dejansko z izvršenimi deli pridobili. Pri tej vsoti pa ni všteta reševalna služba in številni požari, pri katerih so se poklicni gasilci udeleževali. Gasilski nadzornik g. Kolesa je vsled prenaporne službe obolen in leži težko bolan z dež. bolnici že nad mesec dni. Pri organizaciji poklicnega gasilstva je delal noč in dan, namesto zasluženega priznanja so njegovo rahljotnost neprestano, neopravičeni napadi in zlobna natančevanja ranila, da je omagal in legel. Isti poklicni gasilci so opravili prošle leto 78 požarno policijskih komisij, 49 požarov in 1223 voženj z rešilnim vozom ter o priliki povodnji na Barju reševali in pomagali, ko sta gg. Turk in Stare evičkarila in zabavljala nad mestnim gospodarstvom in »komunistično-klerikalnim« občinskim svetom.

Kakor čujemo, se bo obč. svet proti odločbi pokrajinske uprave pritožil na notranjega ministra in mu razložil, da naj najprej poskrbi za red pri uradništvu notranjega oddelka pokrajinske uprave, kjer so čepeli na Turkovi pritožbi od 14. maja do 31. decembra, torej nad pol leta, dočim se take pritožbe rešijo običajno najkasneje v par dneh.

Posebno zanimiva je rešitev pokrajinske uprave raditega, ker je že zdavnaj potrdila mestni občini proračun za drugo polletje 1923, v katerem so predvideni vsi izdatki za poklicno gasilstvo in nove nastavitve. Kar je pokrajinska vlada večerj blagoslavljala, danes proklinja, v proračunu je vse postavke odobrila, na Silvestrov dan je pa preklincevala.

Občinski svet bo na vladni odlok in ugoditev Turkove pritožbe primerno odgovoril v prihodnji proračunski seji, ki se vrši 22. t. m. Zastopniki »Zveze delavnega ljudstva« ne bodo dopustili, da se tepta in ruši občinska avtonomija s takimi famoznimi odloki od strani vlade. Poskrbel pa bo občinski svet tudi, da na vladno pripombo o slabem gospodarskem in finančnem položaju mestne občine odgovori s tem, da bo pričel radikalno zdraviti vse panoge mestne uprave in bo iztrebil vse grehe prejšnjih občinskih svetov s temeljito redukcijo vseh nekvalificirancev.

Značilno je, da demokrati trobili »Jutro« in »Slov. Naroda« s posebno slastjo pozdravljata odlok pokrajinske uprave, s katerim se na nečuten način krši občinska avtonomija. Demokraci s tem le kažejo, da jim nič ni za samoupravo ljudstva in da rabijo frazo samouprave le za demagoško agitacijo, če pa bi do moči prišli, bi izvrševali posle rabljev.

Ij »Ljubljana« vabi za koncertno sezono ki se začne s prvo vajo v četrtek 10. t. m. ob 8 uri zvečer vse pevce, ki so kdaj v njenem zboru sodelovali, pa tudi nove, ki imajo voljo posvetiti se plemeniti pevski umetnosti. Koncert, ki se pripravlja, bo eden najzanimivejših, kar jih je ljubljanski glasbeni svet sploh ališal.

Ij Gevorkina ura kluba SLS ljubljanskega občinskega sveta je vsaki ponedeljek od 5. do 6. ure popoldne v strankinem tajništvu Jugoslov tiskarne II. nadstropje.

Ij Javna zahvala. Neznani dobrotniku, ki mi je naklonil za praznični sodeček okrepčujoče vinske kapljice — toplo zahvala! — Oj, ko bi se še kdo spomnil in poslal tudi nekaj kilogramov masti ali špeha. Ravno čujem namreč, da bodo naši velečenjeni mesarji navili cene velečenjenemu špehu že s ponedeljkom prihodnjega tedna od 152 — na 160 kron, kdo ve zakaj. Najbrž zato, ker so čitali, da bodo prešli državni uslužbenci neke predujme, ki bodo seveda — kakor vse, kar pride od države — taki, da bo pri njih pes lahko poginil. Zato pa moja hvaležnost velečenjenim mesarjem zaenkrat še ne velja, — ker sem in ostanem še nadalje prava Sirotka Jerica.

Ij Nikolaj Wiseman: Skriti biser. »Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov« je uprizorilo kot novoletno predstavo v Rokodelskem domu Wisemanov »Skriti biser«, igro s petjem v 4 dejanjih. Wiseman je Slovencem znan, če ne drugače vsaj po »Fabiolic«, ki jo je Mohorjeva družba že v ponovnih izdajah poslala med narod. Kot v Fabiolji je slavni kardinal zjel snov Skritemu biseru tudi iz prvih dob krščanstva. Skriti biser je sveti Aleš, ki ga pozna tudi naša narodna pesem, ki pove, kako je na božji glas odšel od doma, se čez leta vrnil, srečal očeta, ki ga je sprejel v hišo, a so ga sužnji zapostavljali in mučili »v stopnišču hišvaz«, dokler ni umrl in so ga spoznali po pismu. Wiseman je motiv mojsterske obdelave in vpletel vanj misli, ki držijo še danes in so aktualne. Kot poje naša narodna: »Pridite sem vsi — sveti Aleš — on prav drži, kar Kristus uči« bi rekli lahko tudi o Wisemanovi igri, ki je lepo povdarila tudi g. kanomk Stroj, ki je pred igro očrtal Wisemana in njegovo delo. Igra je bila podana dobro, le skupinski nastopi so bili nekoliko premrtvi, zlasti ob zborovanju sužnjev, kjer bi morala priti rimska dialektika tudi pri stranskih osebah do veljave. Prokul, Bibul in Ganij so bili kar mojsterski, Evfemijan, Aleš in Karin so se jim tudi bližali. — Igra bi zaslužila, da bi jo ponovili. Med številnim občinstvom je posetil predstavo tudi prevzvišeni gospod vladika.

Ij Prisilna deložacija. Z ozirom na notico pod tem naslovom, ki smo jo objavili smo prejeli sledeče uradno pojasnilo: V Gradišču št. 17 se je izpraznilo stanovanje stranke Biber, ki se je preselila v palačo Trboveljske premogokopne družbe. Stanovanje je bilo v seji stan. obl. I. stopnje dodeljeno uradniku juž. žel. Bogomirju Premelču, ki ima ženo magistratno uradnico in enega otroka. Rodbina je dosedaj stanovala v 1 mali sobi pri stariših žene, ter dobivala hrano v gostilni, ker ji doma kuhinja ni bila na razpolago. Proti tej dodelitvi se je pritožil lastnik hiše v Gradišču št. 17 Alfred Lininger. Stanovanjsko sodišče je potrdilo odlok stanov. obl. I. stopnje. — Nato se je Alfred Lininger, ki je hotel stanovanje prepuščati svojemu kompanjonu, trgovcu Ivanu Pfeiferju, vnovič pritožil na obč. sejo stanov. sodišča. Propadel je tudi v tej instanci in s tem je postal odlok stanov. obl. I. stopnje pravno-močen in izvršljiv. — Ivan Pfeifer se je isti dan, ko je videl, da je zanj stanovanje končno veljavno izgubljeno, svojevoljno, kljub svarilu in opozoritvi, da riskira s tem deložacijo, vvelil dne 13. decembra v predmetno stanovanje, da si ga v to ni silila nikakoli nujna potreba, kajti stanovanje na Karlovski cesti št. 20, v katerem je tedaj stanoval in ki obstoji iz 3 sob, kuhinje in pritliklin. Je moral glasom pogodbe s svojim naslednikom zapustiti šele meseca februarja 1924. Zategadelj je moral stanovanjski urad smatrati to svojevoljno vselitve brez nujne potrebe kot akt gile nagajivosti in upornosti proti pravno-močni razsodbi najvišje instance v stanov. zadevah, ter je moral, da pripomore zakonu do veljave in obvaruje ugled urada, napovedati deložacijo. — Odlok deložacije je bil izročil g. Liningerju že dne 17. decembra 1923, deložacija je bila napovedana za dan 3. januarja 1924. S tem je izpolnil stan. urad vse obveze, ki mu jih nalaga zakon in ki jih zamore imeti proti stranki, ki se tudi ni ustrašila poskusov podkupovanja, da doseže svoje protizakonite namene. — Z odličnim spoštovanjem! Dr. A. Brilej, predsednik stan. obl. I. stopnje.

Ij Društvo vpkokjencev južne železnice naznanja svojim članom, da je umrl gospod Celestin Dominko, nadspredovnik južne železnice v pokoji. Pogreb bo danes ob 3. uri popoldne iz hiše žalosti Kavškova ul. 264, Sp. Šiška. Prosimo, da se vpkokjenci udeležijo pogreba v kar največjem številu. — Predsedstvo.

Ij Umrlj so v Ljubljani: Alojzija Benedik, delavčeva žena, 33 let. — Luka Škvarc, progovni delavec, 27 let. — Marija Pondelak, bivša kuharica, 51 let. — Marija Kok, bivša kuharica, 88 let. — Anton Drča, dinarjev sin, 2 leti. — Jernej Cajhen, delavec, 48 let.

— Josip Vetter, tov. kovač, 77 let. — Josip Ponikvar, posestnik, 73 let. — Vilko Juršič, sin elektromonterja, 3 leta. — Anton Lapajne, tov. ravnatelj, 45 let. — Pavla Erzar, rojčanka, pol leta.

Ij Sankanje po javnih prostorih. Občinstvo se opozarja, da je vsako sankanje in vožnja s smučjo po travniških in gozdnih parcelah mestne občine v tilovskem rajonu, kakor tudi po vseh javnih prostorih prepovedana. Proti vsakemu, ki se ne bi hotel temu pokoriti, se bo uvedlo kazensko postopanje.

Ij Posrečena vlomila. Vinko Zorc, še mlad, človek, pa že star grešnik, ki ima za sabo že več obšutnih kazni in na vesti še precej težke grehe, je kot se kaže, nepoboljšljiv. Komaj je bil en mesec in sapor, je že izvršil prav predzen rop. Pri tem pa ni imel sreče. Stvar pa se je vršila takole. V ljubljanskem zaporu se je sestanil s nekim njega vrednim tovaršem, ki mu je povedal med drugim, da bi se našel dober plen v vili Marije Vilharjeve. Zorc se je odločil že v zaporu, da bo tam vlomil in si je napravil v to svrhu v jetniški delavnici razne vitrine. Ko so se zaprla za njim vrata kaznilnice, je krenil proti posestvu Vilharjeve, vlomil v vilo in si nabral lep plen. Vzel je dve zlati uri, srebrno uro, 3 zaponke s dragimi okraški, zlato svetiljno, uhanje in 3 lepe etule ter 80 Din gotovine. Komaj pa je skočil skozi okno, ga je zalotil brat Vilharjeve in začela se je gonja za tatom. Podili so ga po polju in streljali za njim, dokler ni padel, toda ne vled strela, marveč, ker se mu je spodrnilo. Vjeli so ga, zvezali, vrgli na voz in pripeljali nazaj v ječo. Da niso pri tem baš lepo s njim ravnali, je umevno. Vlomilec je vse priznal, trdil je samo, da je bilo le 9 Din gotovine. Obsojen je bil na 3 leta težke ječe.

Borza.

Carib, 5. januarja 1924. (Izv.) Devize: Italija 24.68, London 24.65, Newyork 574.7/8, Pariz 27.92, Praga 16.70, Dunaj 0.0080%, Bukarešt 2.90, Sofija 4.05, Belgrad 6.45, Amsterdam 216.5.

Cerkveni vestnik.

c Apostolstvo sv. Cirila in Metoda bo pod pokroviteljstvom novega olomuškega nadškofa poživilo in razširilo svoje delovanje, ki je ob dolgotrajni bolezni in po smrti dr. Stojana začasno nekoliko opešalo. Pripravlja se izredno važna nova podjetja. Tudi slovensko Apostolstvo bo letos pričelo z novim živahnejšim delovanjem. Tiska se važna znanstvena knjiga, ki bo vodnik vsem delavcem na polju civilno-metodijske ideje; na to pridejo na vrsto publikacije za popularizacijo te ideje. Prirejela se bodo predavanja in poučni tečaji.

c Mednarodni kongres za cerkevno zedinjenje. Novi olomuški nadškof dr. Leopold Prečan je takoj po svojem vstopičenju pokazal, da hoče v duhu svojega prednika Stojana nadaljevati delo za idejo civilno-metodijsko. Dne 3. januarja t. l. je z lastnoročnim podpisom razposlal vabila k sodelovanju pri mednarodnem kongresu na Velehradu koncem julija 1924. Na kongresu se bodo obravnavala znanstvena in praktična vprašanja o zapadnem in vzhodnem pojmovanju cerkvene ustave, edinstva in razkola; razpravljalo se bo o verskem in karitativnem delovanju za vzhodne kristjane; izpolnila se bo organizacija Apostolstva sv. Cirila in Metoda. Na tem kongresu bo prvič, odkar se vršijo velehradski kongresi, uradno zastopani sveti oče, ki posebno želi, naj bi katoliški Slovani bolj nego doslej sodelovali na tem polju.

c Za Marijine kongregacije mož in mladeničev pri sv. Jožetu velja misijonski govor, ki se vrši jutri ob 4. uri popoldne pri sv. Jožetu, kot društveni shod. Vsi kongreganti, polnoštevilno!

c Shod Marijine družbe v Križankah je radi današnjega misijonskega tečaja preložen na prihodnjo nedeljo.

Izpred sodišča.

RAZPRAVA O KONFIDENTSTVU.

Včeraj smo objavili poročilo o vzklicni razpravi, ki se je vršila v petek, 4. t. m. pred deželnim sodiščem v Ljubljani radi očitka avstrijskega konfidentstva. Ta očetek je zadel tri posestnike, med njimi posestnika Ivana Ažmana v Hrašah, ki je tožil posestnika Mihaela Iskra, ki je pripovedoval, da ima v rokah originalni akt, da so bili Ivan Ažman, Ivan Zvar in Alojzij Langus med vojno avstrijski konfidenti. Iskra je bil v prvi instanci obsojen in pri vzklicni obravnavi pri deželnem sodišču je bila prva obsodba potrjena. V dopolnilo včerajšnjega poročila o tej razpravi objavljamo še sledeče:

Razen omenjene konfidentne liste, ki jo je predložil Iskra, so se na razpravi predčitali tudi izjave prič-orožnikov, ki so imeli v vojnem času službene opravke z organizacijo konfidentstvih poslov. Tako se je predčitala izjava orožniškega podporočnika Rovška v Trbovljah, ki pravi med drugim: »Ne spominjam se natančno ali je bilo to l. 1914 ali šele po izbruhu vojne z Italijani, sem naprosil tudi zas. obt. Ažmana, da meni, ozir. orož. patrolam po potrebi gre na roko pri naših poizvedbah zadevajoč vprašanja dopustov, premoženjskih razmer radi podpor svojcem vpkokicanih in vprašanj revizij živil, glavno pa, da nam v slučaju zasedbe Gorenjske po Ita-

lijanih vrši sabotažna dejanja. On bi moral ostati v svojem kraju tudi v slučaju zasedbe po Italijanih in bi bil vodja gibanja protitalijanskih četaških oddelkov.

V političnem oziru ni nikdar nikogar ovadil in tudi jaz nisem sahteval od njega, pač pa mi je včasih pripovedoval, na kak način so si posamezni vojaški obvezanci izposlovali oprostitve od voj. službe ali pa vsaj podaljšanje dopusta...«

Glede povelja vojaškega poveljstva o zaupnikih je ista priča dejal: »Jaz sem razumel to povelje tako, da bi nam ti zaupniki javljali imena politično nezanesljivih ljudi, nisem pa teh zaupnikov nikdar izrabljaj v to svrhu.« Bivši orožnik France Mešič je izjavil med drugim: »Pri orožniški postaji v Radovljici so obstajale dve konfidentstki listi, katere je osebno vodil okr. stražm. Rovšek ter so veljale za strogo tajne. Sestavljal je te liste navedeni Rovšek. Ostali orožniki pa smo izvrševali vsa pripravljajna dela t. j. iskali smo med ljudmi zaupne može, preiskuševali njihovo patriotsko naziranje, poizvedovali o njih pri drugih ljudeh in šele tedaj, ko smo imeli točne podatke o njih, da so brezpogojno privrženci tega režima, smo jih podučili za posel, katerega smo jim nameravali zaupati.

Zadevne osebe smo vedno natančno podučili in jim povedali, da jih smatramo za zaupne osebe, t. j. konfidente. Kakor omenjeno, smo imeli v Radovljici dvoje list. Na eni teh so bili zapisani v ožjem pomenu besede konfidenti, to so take osebe, ki so imele nalog, da v svoji okolici pazljivo zasledujejo obnašanje soobčanov ter da jih nemudoma ovadijo, če bi opazili, da govorijo ali da nameravajo ukreniti kaj zoper državo ali njeno armado.

Na drugi listi pa so bili zapisani takli ljudje, ki so bili določeni za izvršev raznih sabotažnih činov v slučaju umika avstrijske armade.

Spominjam se, da sem po Rovškovem nalogu prepisaval neke liste zaupnih oseb. Ne vem pa več, ali sem obe listi prepisal in ali je bil na kateri izmed teh list zapisan kateri izmed treh zas. obtožiteljev. Spominjam se le na nek moj pogovor z Rovškom v prisotnosti Jurčiča Josipa, tedaj orožnika v Radovljici, tekem katerega je rekel Rovšek, nanašaje se na zas. obtožitelja Ivana Ažmana dobesedno sledeče besede: »Den muss man schonen, weil er unser Konfident ist.«

• • •

Ivan Jeraj, semljak v Smledniku, se je spri s tovarišem Jožepom Rozmanom, ker se je leta vmešaval v njegove družinske razmere. V naglici je zamahnil s sekuro po glavi in Rozman bi bil morda obšel, da se ni odurca smaknil, da ga ni zadela ostrina po glavi. Jeraj je bil obsojen na 10 tednov težke ječe. — Oče Filip Škrabar ni bil zadovoljen, da hodi na njegovo, komaj 14letno ocerko Anton Zorc, še mlad fant. To jezo je pa ohladil oče malo prehudo. Ko je srečal slučajno Zorca — bil je precej precej nadel in je nesel pod pazduho liter žganja — ga je nadržal, fant pa ga je kljub temu hotel pomiriti in ga spremiti do doma. Toda hudi mož ga je pograbil in nastal je pretep, v katerem je udaril Škrabar Zorca s litrom po glavi, tako da ga je razbil, s črepijo pa mu je prerezal cel obraz preko vratu do ramena. Škrabar se je sagovarjal s silobranom. To pa ni držalo in bil je obsojen mož na 6 tednov težke ječe ter bo moral plačati 1420 kron za zdravniška spravevala, 40.000 kron za bolečine, 1000 kron za obleko in 4200 kron za odhod zasilnika. — Frano Švegelj, veleposestnik v Gorjah je imel spor s stanovnjakim uradom v Radovljici, ki mu je vzel gospodarsko poslopje za stanovanja. Ko mu je obč. redar Ant. Pungarž dostavil tozadeval odlok, se je mož tako razhudil, da je pozabil, s kom ima posla ter je raztrgal ta odlok in ga vrget redarju pod nogo. Obtožnica mu tudi očita, da je zabelil svojo jezo s besedami, da je najboljše, če se tem hudim kroglja v glavo spusti. Ker je senal vnel, da je nislil mož pri tem le svetovalec, ki so ta odlok zakrivil, ne pa uradne osebe, ki mu ga je dostavila, je bil obsojen mesto po § 104 same po § 341 prestopel in sicer na 400 kron denarne globe. — Rudar I. Kastelic je bil obtožen, da je odpuščen kot delamržen in hud komunist, grozil delovodji Francetu Kifferju s kuhinjskim nožem. To se je zgodilo med stavke rudarjev v Trbovljah. Obtoženec je pred senatom pokanje priznal, da je malo vinjen zahteval samo pošteno odpustnico, ne pa da ga vržejo kar brez vsega na cesto. Bil je namreč drugače dober delavec. Obtožen je bil zaradi hudodelstva javne nasilnosti po § 90 in je dobil 4 tedne težke ječe. Ker se ga na tkrat aretirali in pridržali v zaporu, je mož kazni že prestal in gre še jutri sopot — kot je objubil — na delo.

Naznanila.

Boštianska krščanski dobrodelni društvo bo, kakor je bilo že opetovano naznanjeno, danes (dne 6. jan.) ob 4. popoldne v veliki dvorani hotela »Unionac«. Na vzporedi so točka, ki bodo vsakega posestnika zanimala, pred vsem mladino: deklamacije, dramatični prizor, božična šiva slika. Največje veselje mladini pa bo obdarovanje. Pred početkom in med odmori svira saluzijanska godba s Rakovnika pod vodstvom g. Dolinarja. Iskreno vabimo vsa dobra srca, zastopnike dejavne krščanske ljubezni, pred vsem tudi mladino. Vstop je prost, protivojni darovi pa so brezplačno sprejemajo.

Kršćanska ženska zveza vabi svoje članice in prijateljke zveze k božičnici, ki jo priredi skupno s Elizabetno konferenco danes popoldne ob 4. v veliki dvorani Uniona.

Družba sv. Elizabete. Osrednji svet družbe sv. Elizabete ima redno mesečno sejo prihodnji torek, (8. t. m.) ob 5. popoldne. (Jugoslovanska tiskarna.)

Rokodelski dom. Jutri ob 8. uri bo predaval profesor dr. Josip Jerše. — Pevske vaje bodo danes ob pol 2. uri in jutri ob 7. uri. Dobrodošli tudi novi pevci! Jutri zvečer bo tudi razdelitev ulog za večjo društveno prireditev, ki bo 2. februarja.

Odbor za gojitev treznosti v Ljubljani ima do preklica svoje redne seje vsak ponedeljek ob pol 17. v pisarni zdravstvenega oddelka v Ljubljani. Člani vseh društev, ki žele sodelovati v boju za pobijanje pijančevanja, so k tem sejam vladno vabljeni.

Sentjakobske prosvetne društvo v Ljubljani. Danes v nedeljo 6. januarja skioptično predavanje: Don Kihote de la Mancha. Razlagal bo mons. Viktor Steska. Začetek ob pol 8.

Zveza uradnic in trgovskih nastavljenk »Krešna« prosvetac ima svoj občni zbor v torek 8. januarja ob pol osmih zvečer. Poprej kratko predavanje g. dr. Zamjena. Pridite vse polnoštevilno in točno.

Poselska zveza. Obveščamo vse gospodinjice in služkinje, da je »Poselska zveza« začela svoje redno poslovanje za službe s 1. jan. 1924. Uradne ure so od 8. do 12. popoldne v pisarni Jug. strok. zveze, Stari trg 2, I. nadst. — Tajništvo.

V Šmartnem pri Litiji bo v Društvenem domu v nedeljo 6. t. m. ob 3. popoldne božičnica: petje, deklamacije in predstava »Božični farc«.

Zadruga rokodelskih in sosednih obrtov v Kranju ima vajeniško preizkušnjo dne 20. t. m. ob 9. uri popoldne v mestni hiši v Kranju. Redni občni zbor iste pa se vrši dne 3. februarja točno ob pol 3. uri popoldne tudi v mestni hiši v Kranju.

Narodno gledališče.

DRAMA.

Začetek ob 8. uri zvečer.

Nedelja, 6. januarja ob 3. uri popoldan: PETERČKOVE SANJE; ljudska predstava. — Ob 8. uri zvečer: GOLOBČEK. Izven.

Ponedeljek, 7. januarja: MOGOČNI PRSTAN. — Red A.

Torek, 8. januarja: zaprto.

Sreda, 9. januarja: SMRT MAJKE JUGOVIČA; vojaška predstava.

Četrtek, 10. januarja: OSMO ZENA. — Red C. Petek, 11. januarja: GOLOBČEK. — Red B. Sobota, 12. januarja: HAMLET. — Izven.

Nedelja, 13. januarja ob 3. uri popoldne: MOGOČNI PRSTAN. — Izven. — Ob 8. uri zvečer: OSMO ZENA. — Izven.

Ponedeljek, 14. januarja: GOLOBČEK. Red F. Torek, 15. januarja: zaprto.

OPERA.

Začetek ob pol 8 uri zvečer.

Nedelja, 6. januarja: PRODANA NEVESTA; ljudska predstava.

Ponedeljek, 7. januarja: zaprto.

Torek, 8. januarja: PSOGLAVCI. — Red C. Sreda, 9. januarja: SUZANINA TAJNOST, MOZART IN SALIERI, GIANNI SCHICCI. — Red B.

Četrtek, 10. januarja: TOSCA. — Red E.

Petek, 11. januarja: SUZANINA TAJNOST, MOZART IN SALIERI, GIANNI SCHICCI. — Red D.

Sobota, 12. januarja: MIGNON. — Red A. Gostovanje ge. Wesel-Polla.

Nedelja, 13. januarja: SEVILSKI BRIVEC; ljudska predstava. Gostovanje ge. Wesel-Polla.

Ponedeljek, 14. januarja: zaprto.

Torek, 15. januarja: MIGNON. — Red B. — Gostovanje ge. Wesel-Polla.

Ljubljanska drama. Na dan Sv. Treh kraljev se vprizori v dramskem gledališču zadnjič v tekoči sezoni kot ljudska predstava po znanih cenah božična povest »Peterčkove poslednje sanje« kakor ponavadi z godbo, petjem in baletom. Istega dne zvečer bo prva repiza Galsworthyjeve tragikomedije »Golobček«, ki nam kaže v izborni karakteristiki družbo izgubljenih in njihovih poboljševalcev. Začetek popoldanske predstave ob 3. popoldne, večerne ob 8. zvečer.

Slovensko marionetno gledališče.

Slovensko marionetno gledališče v Mestnem domu. Slov. marionetno gledališče uprizori v nedeljo, dne 6. jan. na dan Sv. Treh kraljev in hkrati na Gašperčkov god, lutkovno igrro v 5. dejanjih a predigro »Doktor Faust«. Ta igra, ki je prirejena po čeških in nemških lutkovnih igrarh 18. stoletja, je literarno znamenita, ker je baš ta predhodnica poznejšega Goethejevega Fausta. Ljubljana naj ne pozabi ogledati si te zanimive igre, ki ji dajeta čudovita, že z grozo ožarjena fantastika in pa prostodušni, solčni humor Gašperčkov, svojevrsten čar in zvok. Igra, ki je navdušila mladega Goetheja, bo, kakor upamo, tudi našo drobno in odraslo publiko. Cenjeno občinstvo se opozarja, da se vrši samo ena predstava in sicer ob 15. Druga, večerna predstava se je namreč morala namreč radi nezadostnega obiska za nedolžen čas ukiniti. Predprodaja vstopnic na dan predstave od 10. do 12. dop.

Prosveta.

pr Šestindvajset let je poteklo, odkar je koncertiral v Ljubljani zadnjič virtuoz na violončel; bil je to Čeh J. Janek, ki je sodeloval kot solist pri »Matičnem« koncertu januarja meseca 1. 1898. pod vodstvom dr. Jos. Cerina. Pri 11. dr. Cerinovem simfonion. kon-

certu dne 21. t. m. pa bomo imeli priliko pozdraviti in občudovati Hrvata Juro Tkaličiča, ki bo ob spremljevanju orkestra sviral Saint-Saëns-ov a moll koncert za violončel. Tkaličič je eden najslavnejših živečih mojstrov na violončelu, on je virtuoz svetovne slave in je koncertiral s senzacionalnim uspehom skoro že po vseh večjih mestih sveta. Tkaličičev nastop v Ljubljani smemo imenovati izvanreden umetniški dogodek in opozarjamo že danes na simfon. koncert 21. t. m.

Turistika in sport.

Šmaska tekma za prvenstvo Slovenije preko vse »Menešijec« se bo vršila dne 20. januarja t. l. Začetni program: Dne 20. t. m. (nedelja) jutraj odhod tekmovalcev z vlakom ob 5.50 iz Ljubljane (glavni kolodvor) do Borovnice (8.30), odhod takoj dalje na Pokojišče (smučke na vrvič)! — Po prihodu na Pokojišče ob 8. zbor vseh smučarjev pred gostilno Pri Colnarju. Razglas odredbe JZSS za tekmo, vadjanje števil, nato odmor. — Točno ob 10.30 skupni odhod na start na Vel. Trebovniku 807 m nad Zavrhom. Prvi krmar odleti ob 11., naslednji po enominutnih intervalih. — Proga iz Vel. Trebovnika pred Pokojiščem čez Vinivrh 934 m in Stražišče 954 m v Cerknico. Cilj na polju zapadno pred Cerknico. Dolžina proge nad 20 km. Po tekni zbor vseh smučarjev v hotelu »Žumer« v Cerknici, kjer se proglasi smučski prvak za Slovenijo 1924. Povratek: v Ljubljano z večernim vlakom ob 20.30, dohod v Ljubljano ob 22.30. Eventuelne male izpremembe bodo pravočasno objavljene. — NB! Za slučaj, da bo mogoče dobiti zasilno prenočišče (na slami v toplih sobah) na Pokojišču in v Zavrhu, odidejo tekmovalci že v soboto ob 14.30 iz Ljubljane. — Tem potom opozarjamo tudi cenjeno občinstvo na to velezanimivo tekmo, ker ob jasnem vremenu že iz višin koj nad Cerknico je mogoče opazovati z daljnogledom potek tekme na veliko daljavo. Udeležba smučarjev-tekmovalcev bo velika. — Ker rabi JZSS na tako dolgo progo mnogo nadzornikov in bo večina vseh aktivnih smučarjev tekmovala, prosimo ostale sportnike in turiste, da blagovolijo sodelovati in se prijaviti do 15. t. m. kot nadzorniki tekmovalne proge v Ljubljani pri JZSS. Istotako prosimo one prebivalstvo po Menešiji (na Pokojišču, Kočljeku, Bezovljaku, Begunjah in Cerknici), ki bi nam hotelo iti na roko na dan tekme, da se javijo saveznemu krmarju, ko bo pregledoval in trastral tekmovalno progo za tekmo v dneih 16.—19. t. m. — Jugosloven. Zimskosportski savez, Ljubljana, Trdka Gorec, Kreditna banka.

Drsališče SK. Hiri je bilo že včeraj po požrtvovalnosti klubovih članov očiščeno snega ter na novo škropljeno. Drsalna ploskev je v idealnem stanju ter rudi s svojim krasnim zimskim ozadjem prekrasno sliko. Drsališče bo danes cel dan odprto ter zvečer do 21. ure razsvetljeno. — Prihodnjo nedeljo 13. t. m. se vrše na drsališču SK. Hiri juniorske in damsko tekme v umetnem drsanju. Nato sledijo nekatere klubske tekme ter 2. febr. seniorske tekme za prehodno darilo dr. Fuchsa.

Smučski tečaj v Kranjski gori se bo vršil kakor je bilo napovedano od 6.—14. t. m. Priglasilo se je dovolj udeležencev. Interesenti za tečaj, ki se še niso prijavili JZSS, naj se odslej javijo, kar osebno pri voditelju tečaja g. R. Badjuri v Kranjski gori. Sportniki, ki ne utegnejo ostati permanentno v tečaju, ampak le nekaj dni, se tečaju lahko pridružejo. Nastalni udeleženci tečaja ter domačini in loveci iz kranjskega okolice so prijavnine prosti. Udeleženci so se prijavili iz Ljubljane, Kranja, Beograda, Gorice in Celja. — Jugoslov. zimskosportski savez, Ljubljana, Trdka Gorec, Kreditna banka.

Dogodki leta 1924.

V Berlinu obstoji »društvo za pouk«, ki se znanja svoje člane z vsemi novodobnimi stvarmi. Neki gospod Velov je obljubil, da bo v tem društvu predaval, kaj nam bo prineslo leto 1924. S skioptičnimi slikami. Ob osmih zvečer določenega dne se je vse trlo, toliko je bilo radovednežev. Marsikdo tudi s tihim upanjem, da bo slišal vendarle kaj dobrega in da se bo to tudi izpolnilo. Predsednik pozdravi, Velov nastopi. Nekako tako izgleda, kakor če bi bil kdaj osebni brivec kakšnega manjšega kneza; obliče mu je podolgovato in blede, usta majhna, ovratnik visok, telovnik rjav kot so golobi. Govori z nekoliko prisiljenim tenorjem, gladko; kar mu manjka na naobrazbi, to zakrije z znanstvenimi izrazi in citati. Med predavanjem izvršuje kupčijske posle: po dvorani krožijo vizitke z njegovim naslovom in povabilom za udeležbo pri njegovih kurzijah.

Začne z vprašanji. Primerja sedanji svetovni polčla s temnim labirintom, iz katerega bi radi ušli, pa ne moremo. In že je izgovoril besedo »usoda«, hipoma, nenadoma. Reče, da je neizproсна. »Vse je usoda, tudi izid vojske je bil usoda, topovi je niso mogli odvrniti.« Neki pacifiist zakliče: Res, prav res! Za dokaz privleče iz žepa prerokovanje angleškega astrologa iz leta 1914, ki ni videl v zvezdah nič dobrega za Nemčijo. — Za to pač ni bilo treba biti posebno brihten.

Sedaj pa začne Velov filozofirati. »Vse, kar živi, posluša zakone intervalov. Casu materije sledi čas njene propasti in okrepitve duševnosti. Če bi šlo po človeški volji, bi se človeštvo uprlo potrebi spremembe in bi skušalo doseči absolutno stanje lenobi. Tako pravi oni astrolog. Vidimo, da je Velov nemški fatalist, ne mohamedan, temveč človek, ki hoče imeti red.

Pride praktična stvar. »Ze vrsto let smo v znamenju Marsa, zato imamo vojsko in nered. Še več rodov bo trpelo pod Marsovim voli-

vom. Do leta 1926/27 ne bo mogoče napraviti Nemčijo tako, kakršna je bila pred vojsko. Nekdo drugi je prerokoval, da se bo zgodilo to že prihodnje leto; so mu je bolj mudilo. Tedaj se zasveti, slika nam pokaže prerokovanje za 9. november 1918. — Takrat je Nemčija priznala, da je premagana; seveda je bila slika narejena po 9. novembru 1918. — V dveh vzporednih krogih dvanajst enakih krožnih izrezov, nad vsakim planet. »Uranus, zvezda nenadnosti, nad prvimi! Zato so zmeraj puči in neredi.« Druga slika: prerokovanje za 1. januar 1923. Mesec se približuje Marsu. »Med 27. oktobrom in sredo decembra je moral izbruhniti nov puč, ki je pa hitro zatrt. O, ti zvezdoznane, res je bil puč v Monakovem, pa nismo vedeli do sedaj, da mu je bilo krivo bližanje meseca Marsu; mislili smo, da sta ga povzročila Hitler in Ludendorff.

»Če pogledamo na 21. marec 1924, toda bosta noč in dan enako dolga, vidimo, da ta datum ni tako kritičen, kakor je bil prejšnji. Nad prvimi izrezom ne stoji več nenadnosti povzročujoči Uranus, temveč Rak. Prihodnje leto nam bo lažje.« Vse se oddahne, niso zastoj plačali vstopnine. »Prehrana ljudstva se bo zboljšala, prav tako možnost dela! Mars stoji nad četrtilim izrezom; to pomeni, o, verjemite mi, križ v stanovanjskem vprašanju, praktično torej uresničenje najemniškega zakona — to so naznanjali baš zadnji večerni listi. — Mars nad četrtilim izrezom pomeni obenem sušo v prihajajočem letu. A solnce skupaj z Merkurjem nad petim izrezom pomeni krizo zabavišč. Neptun nad drugim izrezom pa oznanja zboljšanje prometa, predvsem naše cestne železnice, s katero smo si že tako dolgo ubijali glavo. Potem bodo pa ljudje spet več brali, predvsem knjige tajinstvene vsebine. Vrhu tega nam bo iznenadujoči Uranus nad devetim izrezom prinesel znanstvene iznajdbe; morebiti tudi kaj za cerkev in za našo zunanjo politiko, ki spadata tudi k številki devet.«

Z eno besedo, leto 1924 bo boljše kakor je bilo pa leto 1923. Tako pravi astrologija in njen nadarjeni prerok gospod Velov. Pomagali so si pa Nemci vseeno tudi še z vlivanjem svinčevih podob na Silvestrov večer in z zalivanjem v podobni punča; to sta bili trinajsta in štirinajsta številka.

Iz slovanskega sveta.

— Duhovski naraščaj na Češkoslovaškem. V vseh bogoslovnih semeniških Češkoslovaške republike študira tačas 118 čeških in 120 nemških bogoslovcev.

— Stoletnica rojstva Smetane. 2. marca bo glasbeni svet slavil stoletnico rojstva Bedřicha Smetane. Pod pokroviteljstvom češkega poslanika dr. Krafte bodo tudi na Dunaju na ta dan primerno slavili stoletnico rojstva velikega glasbenika.

— Češkoslovaška-avstrijska komisija za varstvo manjšin. Češkoslovaški in avstrijski listi poročajo, da začne češkoslovaško-avstrijska komisija za varstvo manjšin, ki jo predvideva brnska pogodba, delovati začetkom leta 1924.

— Natečaj za poučno in vzgojno knjigo. Češkoslovaška državna založba je razpisala natečaj za češko ali nemško pisano knjigo o dolžnosti in pravicah posameznika v demokratično urejeni družbi. Knjiga je namenjena učencem in učenkam, ki s 14. letom zapuščajo šolo in stopajo v življenje, in sicer za vsaki spol posebej. Za vsaki spis (za dečke in deklice) so razpisane tri nagrade po 4000, 3000 in 2000 čk.

— Smrt mladega češkega pesnika. V Tatranski Poljani je umrl na jetiki nadopolni 24 letni češki pesnik Jiří Volker.

— 10 milijonsko posojilo praške občine. Praška mestna občina najame pri Zemski banki 10 milijonov čeških kron posojila za investicije v tekočem letu.

— Reforma porotnih sodišč na Češkoslovaškem. Češkoslovaško pravosodno ministrstvo pripravlja reformo porotnih sodišč v tem pravcu, da se bodo v bodoče sestavljali dve porotniški listi: ena s člani, ki znajo samo državni (češkoslovaški) jezik, druga s člani, ki znajo poleg državnega jezika tudi jezik manjšine (nemščino). Vsak oboževalec bo moral pred razpravo izjaviti, kateri jezikovni skupini pripada ter pride potem pred tisto poroto, ki njegov jezik razume. Pri sestavi porotniških list se pa nikakor ne bo gledalo na narodnostno pripadnost, ampak zgolj na jezikovno znanje.

— Surovost. V Bratislavi je vrgel delavec Mihulik na sveti večer svojo ženo v vodnjak, kjer je reva stala v ledenomrzli vodi do vratu celih 6 ur, dokler je niso rešili sosede iz mučnega položaja. Žena je ostala živa, pač pa so ji v teh urah lasje popolnoma osiveli.

— Bolniško zavarovanje za posle na Češkoslovaškem. Češkoslovaška vlada je predložila parlamentu novelo k delavskozavarovalnemu zakonu, s katero so izrečno pritegne v obvezno bolniško zavarovanje tudi poselsko oseboje. Zakon bo veljal od 1. julija 1919.

— Važna znanstvena odkritja. Iz Rige poročajo, da so v Ferghanu v Rusiji odkrili znatne zaklade radija, ki so bogatejši nego oni v Severni Ameriki. V istih Ferghanskih predelih so odkrili tudi neko kovino, ki je znanost doslej ni poznala.

— Rusija v Perziji. Moskovska »Izvestija« poročajo, da je sklenil sovjetski električni trust s perzijsko vlado pogodbo za

gradbo velike brezžične brzojavne postaje v Iegeronu in enajstih pomožnih postaj v celi Perziji.

— Komunističen praznik. »Izvestija« št. 274 poročajo o slavnostni otvoritvi novega »Kluba komunistične omladine« v Moskvi in sicer v pimenorski cerkvi. Tu se vidi sledeče: nastežaj odprta carska vrata s soho K. Marksa, v zlatih okvirih ikonostasa — slike Lenina, Trockega, Liebknechta. Spredej stoji miza, pregrnjena z rdečo zastavo. V oltarju je prazen. Preko velike svetle slike v oltarju gre napis: »Proletarci vseh dežel — zedinite se! Oba postranska oltarja sta okrašena: eden z velikim plakatom pajka-križnika (karikatura cerkve), drugi pa z napisom iz električnih žarnic: »Verstvo je opij za ljudstvo«. Pred glavnim oltarjem stoji glasovir. Igra se vesela polka, a komunistična mladina se uči plesati.

Po svetu.

— Tretja ekspedicija na Mount-Everest. Tretja ekspedicija na najvišjo goro na svetu — Mount-Everest je dovršila svoje priprave in nastopi v kratkem svojo pot. Ekspedicijo vodi brigadni general C. G. Bruce, ki je vodil tudi ekspedicijo leta 1922. Na podlagi izkušenj in uspehov prvih dveh ekspedicij upajo, da se topot posreči dospeti na vrh gore, ako ne nastopi jo nepričakovano vremenske ovire.

— Smrt od gladi. Statistični urad mesta Berlina konstatira, da so l. 1922. in v prvih mesecih leta 1923. umrle 103 osebe vsled gladi. Gre večinoma za stare ljudi, med katerimi je največ žensk. So po stanu večinoma male rentiske, ubožničarke, privatistke, šivilje in podobno. Neka 68 let stara učiteljica je tehtala, ko je vsled nezadostnega prehranjevanja umrla, 65 funtov. Statistika pa je nepopolna, ker zdravstveniki ne zaznamujejo za vzrok smrti gladovanja, ampak navadno kap ali kaj podobnega.

— Orjaški tovorni vlak. Pred kratkim so v Kanadi sestavili tovorni vlak, ki je v 125 vagonih vozil 135.000 bušlov ali 5568 ton pšenice, to je precejšen del letošnjega pridelka. Ker so vagoni brez pšenice tehtali 2380 ton, je vlekla lokomotiva — samo ena! — 8000 ton ali 8 milijonov kilogramov. Vsekakor imeniten parni orjak.

— Izkopavanje v Palestini. V dolini Cedrona izmed Jeruzalema in Oljske gore je slučajno našel neki Arab pri poljskem delu starinske kamenite stopnice. Ameriški arheologi iz Jeruzalema, kateri so bili obveščeni in prišli na mesto najdbe, so našli pod zemljo tri popojnoma ohranjene sobe in rodbinsko grobnico s starožidovskimi napismi iz časa Makabejcev.

— Okultistični skandal. V Budimpešti je pred časom 21 letni tehnik Ladislav Laszlo umoril svoje 18letno dekle. Na sodišču je trdil, da je ravnal pod nedoljivo silo nadzemskih moči. Sodišče mu je verjelo in ga oprostil. Od tedaj je začel Laszlo nastopati kot izreden medij ter so se zanimali zanj vsi spiritalistični učenjaki sveta. Znani profesor dr. Schrenckhotzing, ki je odkril »materializacijo«, je prišel osebno v Budimpešto in sklenil z Laszlom pogodbo za turnejo v inozemstvo. Z Laszlom so se namreč Schrenckhotzingu posretili najčudovitejši materializacijski pojavi. Iz Laszlovih ust so prihajale glave, roke itd. Ko je bila slava in čudo na vrhuncu, je pa Laszlo mojstru prof. dr. Schrenck-Notzingu povedal, da »švindlat« in da proizvaja »materializacijske fenomene« iz vate in masti. Ponudil je Schrencku, da se zveže z njim in da »švindlat« poslej v kompaniji. Schrenck je »častno« ponudbo odklonil in Laszla v javnosti razkrinkal. Tako je zopet konec enega spiritalističnega sleparja, vseh pa še davno ne, še manj pa tistih, ki se dajo »vleči«.

— Katastrofa zrakoplova »Dixmudec«. — Francoski vojni zrakoplov »Dixmudec«, o katerega katastrofi sedaj ni več nobenega dvoma, je bil velikega Zeppelinovega tipa. Na njem je bilo 49 vojaških oseb in nekaj polnikov. Zrakoplov je imel nalogo, da pluje v pravcu Toulon—Tunis—Alžir—Sahara ter da se, dosepeši do najnoiranješe saharke oaze, v nekoliko zapadnejši smeri vrne nazaj na Francosko. Potovanje naj bi trajalo z nekoliko odmori do božičnega dne. Odplul je zrakoplov iz Toulona dne 18. decembra 1923. Zrakoplov je na potu zasačil nenavadno slabo vreme in 23. decembra je došel z njega radiotelegrafskim potom klic na pomoč. Takoj so odhiteli francoski in italijanski aeroplani in ladje, da rešijo, kar bi se rešiti dalo. Toda zaman je bilo vse preiskovanje v okolišju Gabeškega zaliva in na tuniški obali, od koder so bili prispeli zadnji glasovi z zrakoplova. Nade, da bi se bila moštva na zrakoplovu posrečila rešitev, so vedno bolj minevale. Zadnje dni decembra je došla s Sicilije vest, da so tamkaj potegnili iz morja truplo mladega poveljnika na zrakoplovu, Du Plessisa. Poslej so naleteli na morju na razne razbitine zrakoplova, a morje je vrglo na obal še druge mrtlice izmed moštva. Katastrofa »Dixmudec« je Francoze globoko užalostila. Zbornica in senat sta imela žalni seji.

— Odlikovani redovniki. Križ francoske častne legije je te dni prejela s. Leonida La-teuligue iz kongregacije ss. Marije-Jozefa. S. Leonida se že 52 let posveča delu za bližnjega v kaznišnici Saint-Lazare v Parizu. —

Gospodom trgovcem in slavnemu občinstvu
se priporoča trdka

FRANC CERAR družba
z o. z.
tovarna slamnikov in kiobukov
v Domžalah, Stob 50.

Zaloga v Celju, Gosposka ul. 4.
Popravila se sprejemajo vsako sredo pri
Kovačević & Tršan, Ljubljana, Prešernova
ulica št. 5.

Na JAVNI DRAŽBI

dne 14. jan. ob 9. uri dop.
bo na licu mesta prodana
skoraj nova hiša. Poleg nje
je 24 arov zemlje in vod-
njak. Več se izve pri last-
niku Mat. Dovč, Spod. Za-
dobrova 28, p. D. M. Polje.
Pogoji se izvedo pri dražbi.

KOŠARE

NAPRODAJ. — Vred-
pomnjenja prostora prodam
večje število novih KOŠAK
za razpošiljanje sadja po
nizki ceni. — Naslov pove-
prava lista pod šte. 115.

VEČ HRASTOV

za takojšnje sekanje, nekaj
prav prvovrstnih, pri drž.
cesti, četrte ure od kolodvo-
ra na Dolenjskem, naprodati.
Naslov pri upravi pod 28.

Naprodaj sta 2 prav dobra
KONJA Z UPREGO
IN VOZMI. Na ogled pri
Slovenski trgovski delniški
družbi, Ljubljana, Resljeva
cesta šte. 22. 90

SPALNICA

(orehova), dobro ohranjena,
žimnice, 2 salonski ogledali
in drugo pohištvo naprodati.
SELO št. 41, I. nadstropje.

PSICA

VOLČJE PASME, je poceni
naprodati. — JARC, Hra-
deckega vas šte. 35 (pod
Golovcem). 82

Trboveljski PREMAG in DRVA

dobavlja DRUŽBA ILIRIJA, Ljubljana,
Kralja Petra trg 8. — Telefon 220.

za **kože divjačine** plačam naj-
višje cene!
L. ROT, krznarstvo, Ljubljana, Gradšče 7.
Izdelava in zaloga kožuhovine.

PRESELITEVI

Popolnoma varno naložite svoj denar pri

„Vzajemni posojilnici“

v Ljubljani, r. z. z. o. z.

Ki se je PRESELILA iz hiše Uršulinskega samostana na Kongresni trg
poleg nunske cerkve v lastno palačo na Miklošičevi cesti poleg hotela „UNION“.
Hranilna vloga se obrestujejo

po 6 %

brez odbitka rentnega in invalidskega danka. Vloge v takem razmuru se obrestujejo

po 5 1/2 %, vez. tudi po 6 1/2 %

in višje po dogovoru. Varnost za hranilne vloge je zelo dobra, ker poseduje
Vzajemna posojilnica relativno večino delnic stavne delniške družbe hotela
„Union“ v Ljubljani. Vrhutega je njena last nova lepa palača ob Miklošičevi cesti,
več mestnih hiš, stavbišč in zemljišč v tu in inozemstvu. Denar se naloži lahko
tudi po poštini položnicah.

V novem
modnem
salonu:

Razstava

v nedeljo

dne 6. januarja 1924.

Marija Götzl, Kongresni trg 8 (prej-
šnji Kirbiševi lokali).

Cloot'ena
ves dan!

med 17.
in 20. uro
razsvetljeno!

UNITED STATES LINES

Ameriški vladni parniki
v New-York

Iz Bremena čez Southampton v Cherbourg
George Washington
25. januarja (v Boston) 22. marca

President Harding 9. jan. 11. febr.
America 16. jan. 32. febr.
President Roosevelt 4. febr. 8. mar.

Odhod iz Southampton in Cherbourg 1 dan
pozneje

Iz Southampton—Cherbourg

Leviathan

1. aprila 22. aprila 13. maja

Vse podrobnosti povedo naslednji naslovi,

Izborna prilika za prevoz blaga.

UNITED STATES LINES

Beograd: Palata Beogradske Zadruga, Preko Hotel
Bristo a, Zagreb, Središnji Savez Hrvatskih Seljač-
kih Zadruga, Mihanovičeva ulica 2, Preko puta
kolodvora. — Ljubljana, Brodarstvo Zjedinenih
Ameriških Držav, Donajska cesta 28. — Sarajevo,
Savez Hrvatskih Seljačkih zadruga za Bosnu i
Hercegovino, Aleksandrova ulica 52.
Sašak, Banka za Pomoravlje.

Parna pekarna **JEAN SCHREY**

NASL. JAKOB KAVČIČ

naznanja, da ima vsak dan
sveže in pristne preste

TELEFON št. 158.

Mlajši državni, privatni name- ščenci, vpošojenci pozor!

Trg. podjetje v Ljubljani takoj uradnika s prim. nasobrazbo in parletno prakso v
sprejme pod ugodnimi pogoji službo. Stalnost in pokojnina zajamč.
Pism. oferta s priloži sprč., curilo, vi se in zaht. plače na upravo lista pod „Steina služba 107“

Kože divjačine

in sicer od lisic, kun, dehorjev, vider, zajcev itd.

kupujem neposredno za Ameriko. Plačam najvišje
dnevne cene! — Od 1. januarja 1924 ZBIRALIŠČE
v vseh večjih mestih Jugoslavije, Italije in Bolgarske
in sicer v Zagrebu, Gospiću, Lovinacu, Ljubljani, Sa-
rajevo, Banjaluki, Bos. Novi, Kotoru, Beogradu, Nišu,
Skoplju, v Sofiji in v Trstu.

Mauro FISCHER, S. J. J. J.

Telefon šte.:
55, 36 in 51.

Jadranska banka d. d. Beograd

Dionička glavica: Din 60 milijonov. Rezerva: 32.515.000.-

Podružnice:

Bled,	Jesenice,	Metkovič,
Cavtat,	Korčula,	Prevalje,
Celje,	Kotor,	Sarajevo,
Dubrovnik,	Kranj,	Split,
Ercegovci,	Ljubljana,	Sibenik,
Jelsa,	Maribor,	Zagreb.

Amerikanski odio

Naslov za brzojavke: JADRANSKA.

Afilirani zavodi:

JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, Wien, Zadar.
FRANK SAKSER STATE BANK, Cortland Street 82,
New-York City.

BANCO YUGOSLAVO DE CHILE, Valparaiso, Antofagasta, Punta
Arenas, Puerto Natales, Porvenir.